

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre ... 9 kor.
Egy óra ... 1 kor.

Nyilttári közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 987.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:

Stauber József.

Kedd, május 1.

Béke májusa.

Május elsejének haragos, harcias piros rózsáját kábitó illatu, harmatos fehér olajjaggá varázsolta a népek epedő sóhaja. A szociáldemokrácia tűzvörös május elsei szegtüje, amely a világot megváltó forradalmi eszmét képviselte, eltűnik ma a munkások szíve mellől és a világot megváltó béke tiszta gondolatának virága kapott helyet. A gyűlölet, a harag alantás szenvedélyeinek salakjától megtisztított bennünket a szenvedéssel telt három esztendőnek véres, izzadásgos, gyötrelmes keserve, mert úgy érzik a népek, hogy a háboru főnségesnek álmódott irtózatot viharában keresztül kinlódták Dante poklának minden lángját, tüzet.

Anyák könyének kiapadhatatlan forró tengere, deli leventék hörgő halódása, bénák, vakok, nyomorékok rettentő nagy szenvedése megtanított bennünket arra, hogy minek tekintsük a háborut. Szerte a világban, minden nemzet szívében fellobbant a sok évtizeden át mesterségesen szított gyűlölet lángja és lihegő haraggal rohantak az ellenség felé, „feszítsd meg“-et ordítva mindama józanságnak, amely nyugalomra intette a vért kívánó vad toporzékolást. Ki hitte volna, hogy azok a népek, amelyek egykor dühösen követelték az irtó, hódító háborut, amelyek az egész világ ellen hadba indultak volna, ha vezéreik nyugalma meg nem fékezi az oktalant, de akkor mégis szükségesnek látszott indulatot, — ma lelükben a béke kristálytiszta érzésével indulnak fölségesen nyugodt tünető sétára. E föld népei megfürödtek a Golgota harmatában és amit a józan ész, a nyers erőszak, vagy az okos parancsszó talán sohase tudott volna elérni, most megtanította a közös bűnök egygyé forrasztó nehéz szenvedése.

Ki beszélt még három esztendővel ezelőtt komolyan a világbékéről, a hadseregek teljes leszereléséről, nemzetközi döntő békebiróságról? A lázas fegyverkezés zaja töltötte be a földet és a poklok tüzeinek kénese szagu lángja csapott fel a világ minden sarkából, most három éve, május elsején. A népek milliói telve voltak a jólét boldog gondtalan szeszélyével és nyugtalanságuk a szenvedések mérgezett torrásához szédítette őket. Ezelőtt május elsején a tomboló forradalom vörös lángja festette biborszínre az eget, most pedig egyetlen vágyban forr össze a világ minden

nemzete: hogy ebben a májusban a béke szelid felhői között üdvözölhesse

a derült arccal felmosolygó tavaszi napot. (=)

Angolok nagy veresége a 3-ik offenzívában.

— Német felderítés „angol Franciaországban.” —

Berlin, április 30. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenté:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Az április 28-iki nagy támadás meghiusulása után az angolok egyes támadásokra vállalkoztak Oppy ellen, a Douaiból Arrasba vezető úttól északra. A heves vetélkedés tárgyát képező hely ellen intézett négyszeres rohamban kimerítették erejüket, a falu kezünkön maradt. A Scarpe mindkét partján a tüzérség állandóan erős harci tevékenységet fejtett ki. Az angolok április 28-i veszteségei óvatos becslés szerint több mint hatezer ember, akik állásainkban és állásaink előtt elestek. Ezenkívül csapataink több mint ezer foglyot és negyven géppuskát szállítottak be, tíz páncélos gépkocsit pedig elpusztítottunk.

A német trónörökös hadcsoportja:

A franciák tegnap reggel erőszakos felderítésekkel megkísérelték, hogy megállapítsák a Berry au Bac mellett, a Brimonton és Reimstól északra levő állásaink ellen intézett francia pusztító tüzeles eredményét. Az árokvédő csapataink az előretöréseket visszaverték. A tüzharc Soissonsól a Suippig dél óta kevés szünettel ismét fokozódott, az esti órákban a legnagyobb hevességet érte el, váltakozó erővel éjjel is tartott és a reggeli szürkületkor a leg-erősebb hatásig emelkedett.

Aibrecht württembergi herceg vezértábornagy hadcsoportja.

Lényeges esemény nem volt.

Nyugati ellenfeleink április 28-án tizenegy, 29-én huszonhárom repülőgépet vesztek. Ezenkívül még három kötött léggömböt. Az eredményben egyaránt része van repülőinknek s repülők elleni védőágyunknak. Riechthofen báró százados 48, 49, 50, 51. és 52-szer maradt győztes légi harcban. Az ő vadászkülönítményéhez tartozó Wolf hadnagy 22-26-ik ellenfelét lötte le. Felderítő portyázások és bombavetés céljából végzett repülések alkalmával repülőink mélyen eljutottak a Somme és a tenger között levő angol Franciaországba, az Aisne arcvonalától délre túl a Maineon.

Keleti harctér:

A helyzet változatlan.

Macedóniai harctér:

A Prespa tó és a Csérna között élénk tüzérségi tevékenység. Egyik harci repülőgépink, mely a Csérna hajlásban tekvő táborok és vasutvonalak ellen intézett sikeres légi támadásról tért vissza, lelőtt két angol repülőt. Ludendorff, első főszállásmeister. Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Az április 28-iki nagy angol vereségről a következőket jelenti a német főhadiszállás.

Berlin, április 29. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér: Rupprecht trónörökös hadcsoportja: Lenstől Queantig az egész arcvonalra zuduló igen súlyos pergőtüz vezette be napfölkelte előtt az április 29-iki csatát, amelytől az angolok immár harmadizben az Arras melletti német vonal áttörését remélték. A nagy esata délben eldőlt és Anglia súlyos vereségével végződött.

Mihelyt megvirradt, az angol rohamoszlopok az acéltól, porból, gázból és füstből szinte

ugrászerűen felidézett fal nyomában 30 kilométer szélességben előre törtek. Az ellenéglökésének fősulya a Scarpetól északra Achevillelől Roexig húzó állásaink ellen irányult. Ott rendkívül heves csata fejlődött.

Az angolok az általunk előállásként megszállott Arleuxba, Oppyba, Gavreilla és Roex környékére nyomultak; itt érte őket gyalogságunk ellentámadása.

Ember-ember elleni kemény küzdelemben visszavertük az ellenséget, helyenkint régi állásainkon túl is, amelyek Arleux kivételével mind ismét kezünkben vannak.

A Scarpe-mélyedéstől délre szintén elke-seredett harc tombolt. Derék csapataink a szét,

lött állásokban dacoltak a többszöri rohammal; ott is meghiusultak az összes angol támadások.

A harctér szárnyain az ellenség támadó hullámai már tűz-ségünk megsemmisítő tüzeiben összeomlottak.

Az angolok veszteségei ismét szokatlanul súlyosak.

Április 28-ika újabb dicsőséges napja gyalogosunknak, a mely erőteljesen vezetve és a testvér és segítő fegyvernemekről kiválóan támogatva feladataink nagyságához teljesen méltónak bizonyult.

A nyugati arcvonal többi hadseregénél, mint az Aisne mellett és a Champagneban is, valamint keleten és a Balkánon az általános helyzet változatlan. Ludendorff első fészálás-mester.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Arrasnál változó erősségű tűz-ségi harc. Az Aisnenél és a Champagne-fronton a tűz-ségi ütközést tart.

Zürich. A milánói lapok megállapítják, hogy az utolsó nyolc napon az angolok és franciák alig egy kilométernyire haladtak előre. A francia lapok a francia angol támadási front más helyre való viteleit követelik.

Köszömbés a fővárosi munkásünnepre.

(A szociálista-párt kiáltványa.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Budapestről telefonálja tudósítónk: A magyarországi szociáldemokrata-párt ma a következő felhívást intézte a munkásokhoz:

Munkások, elvtársak! Május elsején munkásünnepet ünnepel az olasz, orosz, osztrák és magyar munkásság. Összehozza őket a közös proletár cselekvésre a közös eszmény, a közös cél, a nemzetek szabad fejlődésére, a proletárság nemzetközi összetartozására és az erőszak kiküszöbölésére épült világ békevágy és a dolgozó osztályok politikai szabadságáért való küzdelme. Béke és demokrácia ez a lelke a májusi munkás ünnepélynek, hogy eme eszmények mellett hitet tegyen, hogy az értük való küzdelemben megmutassa hatalmát. Ezért jöjjön ki a magyar munkásság a gyárakból, a műhelyekből és össze jön ott, ahol és ahogy a magyar szügyenletes gyülekezési jog azt lehetővé teszi. Május elsején délelőtt a szakmák helyiségeiben tartanak összejövetelt, délután épp úgy mint a béke éveiben a városligeti nagykerékben ül össze a munkásság, hogy meghallgassa, mit jelent és milyen kötelességeket ró ez a május a magyar munkásra.

Munkások, elvtársak! Készüljétek, hogy a bennetek élő békevágyának, az általános választójog kivívására irányuló készségeteknek és a nemzetközi munkás szolidaritásnak méltó kifejezést adhassatok május elsején. Agitáljatok, járjatok gyárról-gyárra, lakásról-lakásra, hogy különösen a délutáni összejövetelen a munkások tizezrei és tizezrei nyilatkozhassanak meg a békéért és a népjogokért.

A munkások körében meglehetősen nyugodtan várják a május elsejét. Azt mondják, hogy nem lesznek zavargások. A felvonulás és tüntetés egyáltalán elmarad. Ennek ellenére is a hatóságok nagyarányú ovintézkedéseket tettek. Tíz-tíz rendőrből álló kis csapatok cirkáznak az utcákon. A rendőrszemeket megkötözik, a több utvonalak keresztezésénél rendőr és lovasrendőr különítmények lesznek. Ezenkívül az egész budapesti helyőrség is készenlétben áll.

Személyes motívumok. az aradi román zsinaton.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mangra Vazul metropolita környezetének informálása nyomán megrajzoltuk azokat a politikai motívumokat, amelyek a nagyváradi vikáriusválasztás kuhisszái mögött dolgoztak. Közleményünk főleg román körökben érthetően nagy érdeklődést keltett s jól informáltságát a legbeavatottabbak is elismerték. Mint, hogy a zsinat ülésén egyéb személyes dolgok is merültek fel, a közérdeknek teszünk szolgálatot, amikor ezeket részletesen megvilágítjuk abban a hitben, hogy effajta személyes természetű momentumok el fognak tűnni a román egyházi életből.

Az aradi gör. kel. román zsinatnak egyik pikáns epizódja volt, mint arról az Aradi Közlöny beszámolt, Kozma Gábor dr. belényesi ügyvéd felszólalása, amelyben a vikáriusválasztást többek között azzal okolta meg, hogy a nagyváradi szentszéki tisztviselők felosztották maguk között a vikáriusi fizetést.

— Meg kell állapítanunk, mondja informatorunk — hogy Kozma Gábor dr. czzel Horváth Endre nagyváradi velencei gör. kel. esperesnek akart kellemetlenkedni, akivel régóta rideg hosszútávúban van. Am a tények, ha nem is teljes precizitással, de lényegében fedik Kozma Gábor kijelentését. A dolog úgy áll ugyanis, hogy a nagyváradi gör. kel. szentszéknek igen szép javadalmazása van, amely főleg az évi 40000 korona államszegélyből telik ki. Ez az államszegély évekként elelőtt még csak 12000 korona volt, de Mangra Vazul közbenjárására fel emelték 1912-ben 40000 koronára. Jellemző Mangra puritán egyéniségére, hogy a többszöri tisztán arra fordította, hogy megfelelő tisztviselőkart szervezett a szentszékhez, amelyet az addig nélkülözött. A vikárius fizetése volt és maradt havi 800 korona. Ennyi most is. Husvét előtt a szentszéken dr. Lázár Aurél az indítványozta, hogy a vakancia alatt a vikárius fizetését kapja meg a vikárius helyettese. Ez Horváth Endre esperes. Ezzel szemben egyesek azzal érveltek, hogy Horváth Endre vagyonos ember s inkább osszák szét a fizetést drágasági pótlék címén a szentszéki tisztviselők: Tulbure György, dr. Regmann Miklós és Papp György között. Végül is akként döntöttek, hogy a 800 korona felét kapja Horváth Endre, a másik felét pedig eloszták a három tisztviselő között. Kétségtelenül teljesen szokatlan, hogy egy egyházi főméltóság interkaláris jövedelmét felosztják, de a határozat elvégre szabályszerű volt s legfeljebb a kormány kifogásolhatná, ha majd a számadások eléje kerülnek. A metropolitának természetesen erre nézve már nem volt ingerenciája, ez a szentszék dolga volt. Ha nagyon nem is tetszhetett neki a határozat, de nem is kifogásolta. Érdekes mindenesetre, hogy egyes szentszéki tisztviselők eddig nem vették fel a reájuk eső összeget.

— Nem volnánk azonban igazságosak, ha azt mondanánk, hogy Kozma Gábor tisztára személyes gyűlölködésből hozta fel Horváth Endre ellen ezt az ügyet a zsinaton. Nem, Horváth Endre a vikáriusi kérdésben váratlanul nem azt a magatartást tanúsította, amelyet vártak tőle. Horváthnak Mangra mindig jóakaratu pártfogója volt s most, jól lehet az esperes tudta, hogy Mangra Ciorogariu Romulusznak szánta a vikáriusi széket, mégis nem a Ciorogariu, hanem Papp I. János aradi püspök pártján volt és úgy vélte, hogy az aradi püspököt igenis megilleti a

vikáriusi kinevezési jog. Hogy miért tette ezt Horváth Endre: biztosan nem tudják. Az kétségtelen, hogy ő sokkal szivesebben látta volna, ha a vikáriusi széket még nem töltik be; ez természetes, mert hiszen ő volt a helyettes-vikárius. Mangra udvarában rossz néven vették az esperes viselkedését. Annál is inkább, mert Horváth Endre nagyon jól tudja, hogy Mangra mindig arra törekedett, hogy a nagyváradi szentszék függetlenítse az aradi püspöktől, ami teljesen kutbaestik, ha a vikáriust a püspök nevezi ki. Horváth mégis a kinevezés mellett volt. A belső surlódnak tulajdonítják különben, hogy Mangra Vazul a nagyszabonyi szentszék ülését legutóbb már nem az Uri-utcai házban, hanem a Széchenyi-téri Tisza-házban tartotta meg. Megjegyzendő még, hogy a szabályok szerint a vikáriusi helyettesi tisztség Tulbure György főesperest, mint legidősebb szentszéki előadót illette volna, a szentszék határozata és az aradi püspök dekretuma azonban mégis Horváth Endrere ruházta ezt a funkciót. Ugy látszik, vannak körülmények, amelyek erősebbek az írott paragrafusoknál.

Nagyon érdekes személyi kérdés az is, hogy Goldis László miért nem látta szivesen Ciorogariu Romulusz megválasztását, akivel pedig évtizedek óta egy városban működik. Azok akik ismerni vélik a helyzetet, két forrásra vezetik ezt vissza. Az egyik az, hogy Goldis László attól tart, hogy Ciorogariu Romulusz mint nagyváradi vikárius egyben magyarországi képviselő is lesz és épen elég jól ismeri Goldis László politikai múltját, semmint neki kellemetlenkedni ne tudna. A románok felfogása szerint ugyanis a nagyváradi püspöki helynök kapja a magyarországi mandátumot, mert hiszen annak idején Goldis József vikárius, majd később Mangra Vazul és magyarországi képviselői voltak s közben azért volt Fassie Todoré, Pap Jánosé és Dési Gézőé (a koalíció miatt Korda Andoré) a magyarországi mandátum, mert Mangra Vazul politikája akkor még nem egyezett a többségi pártéval. Most tehát ők Ciorogariunak szánják a mandátumot. De nem akarta Goldis László Ciorogariut azért sem, mert az új nagyváradi vikárius a legszorosabb barátságban áll Popa György dr. táblabíróval, aki — mint a zsinaton is megmutatta — telrekész és bátor hive Mangra politikájának és nem ijed meg a komité terrorjától. Nem adta volna Goldis László egy vaklőért, ha Popa György intim öreg barátja ottrekedett volna az aradi szemünapiumban és a nagyváradi szentszék élére más kezesebb ember került.

— A politika különben annyira inficiálta különösen Aradon a román egyházi életet, hogy azt még a háború sem tudta kiirtani. Ciorogariut Goldisék úgy tekintették eleinte, mint aki szeparálja magát Mangra Vazultól. Amikor később látták, hogy az öreg főpap Mangra metropolitát támogatja, interdiktum alá vették. Kisőbb sor került a hazai románság egyetemes nyilatkozatára az entente felszabadító programjával szemben s ezt a nyilatkozatot Ciorogariu nem írta alá. Akkor megint azt hitték, hogy Ciorogariut mégis az ő táborukhoz számíthatják. Most azonban, hogy a vikáriusi választásnál Mangra Vazul ezt az igen érdemes főpapot támogatta, újból ellene fordultak. Ime; kis tükörképe ez annak, hogy az aradi auiában mindent Goldis politikai aspirációi szerint ítélnék meg. Hogy Mangra mennyire felette áll ezeknek a kicsinykedéseknek, élénken bizonyítja az, hogy az aradi zsinat ülésének alatt elutazott — Nagyszabonyba.

„Kelet felől dereng már a hajnal.“

— Tisza István gróf beszéde. — Háboru után két hónap múlva nem lesz drágaság. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A dunántúli református egyházkerület közgyűlését ma délelőtt tizenegy órakor nyitotta meg egy rendkívül érdekes beszéddel Tisza István gróf miniszterelnök, egyházkerületi főgondnok.

— A jelen közgyűlést még mindig a dúló háboruban kell megnyitni — mondotta. *Dereng ugyan már kelet felől a hajnali fény*, de senki sem mondhatja meg, hogy meddig kell még az emberiségnek szenvednie. De a magyar nemzet gonoszul megtámadott létének megvédésére fokozott erőfeszítést tanusít. A küzdelem sikeréhez két dolog szükséges: először az *egység*, másodsor a magyar nemzet lelki tulajdonságainak teljes kifejtése.

— A vallási békéért emelem fel szavamat, mert hatványozott mértékben kötelességünk a mai napokban valláskülönbség nélkül szolgálni a nemzetet. Örömmel állapítom meg, hogy az összes felekezeteknél háttérbe szorult a felekezeti viszály.

Majd a magyar asszonyok dicső erényéről szólott, akik az egyéniség erkölcsi értékének fejlesztésével nevelték hőskövé fiaikat. Most pedig zugolódás nélkül küzdenek a léttel, a férjek, az apák helyett törhetetlen eréllyel és

panaszra sem nyílik ajkuk. Nagy elismeréssel adózott a tanítóknak, akik átviszik az ifjúság lelkébe a kötelesség teljesítés szent érzetét.

Szót a szeretet munkájáról, amely a jótékonyk terén talál fényes érvényesülést. Emez akeiök élén a királyné áll.

Azt a kívánságát, óhaját és reményét fejezi ki, hogy a lelkiek gondozásában a protestantizmus meg fog felelni mindig nagy feladatainak. Ezzel megnyitottnak nyilvánította az ülést.

A közgyűlés hódoló táviratot intézett ezután a királyhoz, majd pedig kisebb jelentőségű indítványok elintézése után Pataky Károly esperes azt indítványozta, hogy a papok megváltandó terményeinek árát az utolsó öt esztendő gabonárainak megfelelően állapítsák meg.

A miniszterelnök nem járult hozzá az indítványhoz.

— Ha szerénytelenek leszünk — mondotta — ártunk az ügynek.

Lehetetlen, hogy a háboru után két hónapig megálljanak a mai magas árak.

A mai terményárak után nem lehet.

A közgyűlés elvetette az indítványt. A tárgyalások után bankott volt.

Aradi hősök emléke.

— Gyásztünnep a zsinagógában. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Már régebben közöltük az izraelita hitközség előjáróságának kegyeletes határozatát, hogy a háboruban elesett hősök emlékét évről-évre gyásztünnepelével megőrökíti. Az első nagy gyásztünnepet e hó 6-án, vasárnap délelőtt 11 órakor készül a hitközség megtartani impozáns keretek között. A templom összes bejáratait, belső falait és oszlopait fekete gyászpompá fogja borítani és fekete függöny takarja el a szent frigszekekrényt is. A hitközség családainak elesett hős tagjaiért külön-külön halotti méccsét gyujtanak egy erre az alkalomra készült díszes emelvényen. *Negyvenegy hőser!* Ennyi a számuk. A legtöbbjük tiszt volt, többen soron kívül előléptetve és számosan az az ezüst vitézségi éremnek, a signum laudisnak, a hadiékítményes katonai érdemkeresztnek tulajdonosai. Kevésnek közülük adódott hazaföldön pihennie. Nagyonbízott ismeretlen a sírjuk is, vagy más körülmény akadályozza, hogy drága hamvaikat hazahozzák. Ime a névsoruk. Olyan beszédes, hogy valóban nem kell hozzá semminemű kommentár. Hódoljunk emléküknök tisztelettel.

Adler Imre a II. népf. gy. e. főorvosa, a signum laudis tulajdonosa. Berkovits Lipót a 64. gy. e. tart. hadnagya. Braun Miksa a 30. gy. e. tart. hadnagya. Breinn Dező a 33. gy. e. őrvezetője, a nagy ezüst érem tulajdonosa. Breitbart Zsigmond, a nehéz haubitc 7-ik divíziójánál. Ecker Sándor a 33. gy. e. szakaszvezetője. Engel Imre a 33. gy. e. hadapród-őrmeistere. Engel Jenő a 61. gy. e. zászlósa, a nagy ezüst vitézségi érem birtokosa. Engländer Sándor a 33. gy. e. gépf. oszt. Fuchs István a 63. gy. e. tart. hadnagya. Fischer Richárd az 5. gy. e. tart. főhadnagya, a III. oszt. katonai érdemkereszt tulajdonosa a hadi ékítménnyel. Gottlieb Manó a 33. gy. e. tart. hadapródja, az I. oszt. vitézségi érem tulajdonosa. Glück

Andor a 33. gy. e. önk. káplárja. Groszmann Sándor a II. népf. honv. Grün József 63. gy. e. tart. hadnagya, az ezüst vitézségi érem és a hadiékítményes III. oszt. kat. érdemkereszt birtokosa. Hahn Lajos a 30. honv. ezr. tart. hadnagya. Hammer Sámuel a II. honv. gy. e.-nél. Heller Norbert a 28. vadászszázalójánál. Hervai Ervin a 33. gy. e. tartalékos hadapródja, a nagy ezüst vitézségi érem birtokosa. Hoffmann Lipót a VII. n. hegyi ütegnél. Holtó Imre 29. honv. gy. e. főhadnagya. Jakobovits Vilmos 2. honv. gy. e., a bronz érem birtokosa. Jónap Henrik, a 29. honv. ezr. tart. hadnagya, a II. oszt. kat. érdemkereszt tulajdonosa a vitézségi érem szalagján. Juhász Arpád, a 37. gy. e. tart. főhadnagya, a III. oszt. kat. érdemkereszt tulajdonosa. Kautmann Jenő, a 82. gy. e. tart. hadnagya, a signum laudis tulajdonosa. Koch Sándor, a 3. gy. e. tart. hadnagya. Laszlo Sándor, a 33. gy. e. tart. főhadnagya, a signum laudis és a kat. érdemkereszt tulajdonosa. Ligeti Hugó Zoltán, a 33. gy. e. hadapródjelöltje, a bronz vitézségi érem birtokosa. Merker Fülöp, a II. népfelkelő honvéd ezrednél őrvezető. Neumann Oszkár, a II. honvéd ezred önkéntes káplárja. Pető Ernő a 33. gy. e. önk. tizedese. Ripper János a 33. gy. e.-ből. Singer János dr. ki nem volt katoná, de az aradi várban tett szolgálatot és az internált szerbek gyógyítása közben nficiálódott kiütéses tifusszal. Ő is hős volt, hősi halált halt. Szabados Béla a II. népf. gy. e. főhadnagya. Vajda Emil a 37. gy. e. tart. hadnagya, a nagy ezüst vitézségi érem birtokosa. Waldmann Sándor a 33. gy. e. tart. hadnagya. Weisz Jenő a 33. gy. e. gépfegyver osztagánál. Wittenberger Arthur a 33. gy. e. önkéntese. Wolf Zsigmond a 33. gy. e.-ből. Markovits Samu a 33. gy. e. tart. hadnagya, a III. oszt. érdemkereszt tulajdonosa.

A gyásztünnepélyre meghívja a hitközség a hősök családjait, az összes polgári és katonai hatóságokat és testületeket.

Hanthó Jenő dr. a világosi járás főbírája.

— Aradvármegye közgyűlése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aradvármegye törvényhatósági bizottsága ma délelőtt 9 órakor tartotta rendes közgyűlést Baross Ferenc dr. főispán elnöklésével. A jelentéseket Schill József főjegyző, Bóros Iván tb. főjegyző, Darányi János tb. főszolgabíró, Kőrösi István dr. aljegyző terjesztették elő.

A világosi járás megüresedett főszolgabírói állására a közgyűlés közfelkiáltással Hanthó Jenő dr. tornovai szolgabíróvá választotta meg, akiben tehetséges és széles látókörű vezetőt kapott a járás.

A Bölich ösztöndíj alapítványnál megüresedett 3 ösztöndíj állomást Györfy Ivánnak, Czigka Jánosnak és Nemcsik Lohelnek adományozták. A Szathmáry Gyula ösztöndíjnál üresedésben levő egy ösztöndíj állomást Madár Gézának, egy községi jegyző jeles előmenetelű fiának adományozták. A talpasi Kabdebó Sándor és Kálmán ösztöndíj alapítványnál üresedésben levő egy ösztöndíj állomást Jung Tibornak, egy községi jegyző jeles előmenetelű fiának adományozták.

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter kinevezése alkalmából leiratot intézett a törvényhatósághoz. A közgyűlés az új honvédelmi minisztert üdvözlő és támogatásáról biztosítja.

A pénzügyminiszter leiratára a közgyűlés a III. osztályu keresetadó és bányaadó kivetése ellen beadott felebbezések elintézésére illetékes adófelszámolási-bizottság rendes és póttagjait az 1917—1919. évek tartamára megválasztotta. Megválasztották a jövedelemadó, vagyonadó és hadinyereségadó megállapítására illetékes aradi és borosjenői adófelszámolási bizottságok rendes és póttagjait az 1917—1919. évek tartamára. A pénzügyminiszter leiratban tudatta a törvényhatósággal, hogy az 1917—1919. évekre alakuló adófelszámolási bizottság elnökévé Vásárhelyi Dezsőt, elnökhelyettesévé pedig Priegl István dr.-t nevezte ki. A közgyűlés a kinevezéseket tudomásul vette.

A kolozsvári m. kir. Ferenc József Tudományos egyetemnek „Segítőalapja” és a Magyarhoni Földtani Társulat barlangkutató szakosztályának javára a közgyűlés 50—50 korona adományt szavazott meg.

Bogányi Béla dr. ny. szolgabíró, tb. főjegyzőt a kir. gyűlés tényleges szolgálatára berendelte és a tornovai főszolgabírói teendőket ideiglenes ellátásával megbízta. A vármegye főispánja átiratban tudatta a közgyűléssel, hogy az igazoló választmány elnökévé Csernovits Diodor dr.-t, tagjaivá pedig Bohus Lajos bárót, Heinrich Sándort és Köpf János dr.-t nevezte ki. A közgyűlés a kinevezéseket tudomásul vette. A kórházi bizottság átiratára a közgyűlés Zimmermann Károly dr. igazgató főorvosnak ötödikes korpótlékát megszavazta.

Török Ferenc dr. szolgabíró a közgyűlés saját kérelmére nyugdíjazta. A most nyugalomba vonuló köztisztviselő egész pályája alatt nagy népszerűségnek és szeretetnek örvendett és nemcsak hivatalában tünt ki, hanem a politikai és társadalmi életben is mindig nagy agilitással vett részt. Másfél évig látta el a főispáni titkári tisztelet Urbán Iván báró főispán mellett és konciliáns, előzékeny modoráért mindenki tiszteletét és becsülését megnyerte. Török dr. Csanádmegyébe költözik, ahol átvesszi birtoka kezelését. Távozását egy a társadalom, mint a munkapárt, amelynek hűséges agilis tagja, sajnálattal látják.

A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségének kérelmére a Bártán építendő pihenő és

üdültelep javára a közgyűlés 100 koronát szavazott meg. A vármegye közönségének himlé elleni kényszeroltását elrendelték. Özvegy Goldschmidt Miksáné, mint már jelentette az Aradi Közlöny, a vármegyei kórház részére 15,000 koronás alapítványt tett tüdőbetegek számára való kvarcfény készülék beszerzésére. A mai közgyűlés a nemes adományért köszönetét fejezte ki.

Ezzel a közgyűlés, kisebb adminisztrációs ügyek elintézése után, véget ért.

Nincs jelenteni való.

Budapest, április 30. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Egyik harcterről sincs különös jelenteni való. Hőser altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: Csárdás királyné, operett.

Szerdán: Csárdás királyné, operett.

Csütörtökön: Arany fécán, újdonság, itt először.

Pénteken: Arany fécán, másodszer.

Szombaton délután 3 óraker ifjúsági és népi előadás, Piros bugyellária.

Este 7 óraker rendez helyárakkal: Arany fécán.

* A színház hírel. Csárdás királyné. Kedden és szerdán ez a rendkívül bájos operett van műsoron, melynek eddigi összes előadásain zenitelt ház gyönyörködött. — Az arany fécán bemutatója. Csütörtöktől kezdve egész héten a Népeperának ez a slágeroperett újdonsága van előadásra kitézve. A rendkívül mulattató szöveget Gilbert pompás zenéje teszi tökéletessé. Az újdonság főszereplői: Horváth Mici, Járai B., Gyöző, Járai S., Kiss Miklós, Kertész, Polgár S. stb. — Előadás a Katona-Otthon javára. A május elsejéről elmaradt nagyszabású jótékonycélu előadás Kintzig János főispán ur. úrnékedtsége aradi védnöksége alatt álló Katona-Otthon javára május 7-én hétfőn lesz megtartva több katonatiszt fellépésével. Szinre kerül Tóth Ede 100 arany pályadíjat nyert népszínműve, A falu rossza. Ezen előadásra jegyek előre válthatók pénteken, május 4-től a színházi pénztárnál.

* Az aradi írók és művészek szabad társulatának szervező bizottsága kéri a társulás tagjait, hogy május 1-én este 9 óraker a Városi kávéház törzsasztalánál önkéntesen megjelenni sziveskedjenek, hogy megbeszélhessék további teendőiket és programjukat.

* Békési-Szalay-féle zeneintézet Ifjúsági hangversenye. Folyó hó 29-án a kulturpatotit magánemelésen betöltő halgatóság előtt tartotta a zeneintézet ifjúsági hangversenyt sikerrel. A műsor minden száma más-más szempontból igazolta az intézet céludatos működését és gondos vezetését. A szóló zongoristák igen szép technikát és előadást tanusítottak. Nagyan szépen adták elő: Dick Ilonka, Szuchy Ida, Páll Adél, Rakon Gabriella, Szalay Jolán, Kiss Mária és Keppich Lili, Quirini Ernő, Kemény Nusi, Strobl Ferenc, Stern Magda, Sohlmann Bóka, Parkas Ilonka, Kohn Izabella, Bappert Klári, Kertész Blanka, Schillinger Károly és Ferenc, Kárpáti Janka, Szerendán Anna, Rosenberger Magda, Martzy Hajnal, Gróf Margit, Balogh Edét, Klopót Berta, Gál Manci, Bilkei Margit és Quirini Pál. A hegedűsök szép tiszta intonálással játszottak; nevezetesen: Korbuly Margit, Thau Ernő, Veres Gyula Dick Ferenc. Külön kell megemlékezni a kis Schwarz Klári hegedűjátékaról, aki korát meghaladó előadási képességgel és igen fejlett technikával adta elő Rieding hegedűversenyét. Szépen iskolázott hanggal és előadással énekeltek: Városi Sándor, Kertész Dező, Fischer

Jolán, Szegfű Sári. Ómbalmon nagy technikával és igen szép előadással játszott Gécs Béla.

Berliniek heti élelmi adagjal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagy-Berlin város magisztrátusa azt az üdvös és jelentős szokást honosította meg, hogy egy héttel előre tudatja községeinek lakosságával az egyes élelmiszerek adagjainak nagyságát és beszerzési módjait. Scharlottenburgnak, Schönebergnek és Treptovnak: — Nagy-Berlin város részeinek kimutatása fekszik egyelőre előttünk.

Scharlottenburg.

Az április 29-étől május 6-ig terjedő hétre kiadásra kerülnek: 250 gram hus a hét első négy napján a városi hus és jegyre 250 gram pénteken szombaton és vasárnap a birodalmi husjegy ellenében. 5 font burgonya és háromnegyed font cukor április 20-tól május 15-ig terjedő időre. Füstölt árak és kecsenyázott hajak később megállapítandó sulyban, mü-méz csomagolva vagy szabadon, egynegyed font zabdara, 100 gram hering, fél font savanyított répa, 100 gram levespor vagy kocka, május 3-tól 12-ig. Egynegyed font búzagríz (egy font: 28 plennig árban), ötven gram tiszta vaj mellett 80 gram margarin, április 27-től május 5-ig terjedő időre 2 tojás 81 plennig értékben.

Schöneberg.

Berlin-Schönebergben a következő hét adagjai: 500 gram hus, 5 font burgonya, 1600 gram kenyér, 50 gram vaj és 30 gram margarin és 2 tojás.

Emellett kiosztásra kerülnek: 100 gram szárazfőzelék, 460 gram spenot, háromnegyed font cukor, fél font cukor gyermekek számára, 1 kis csomag édesség, 200 gram tészta árú, fél fontos csomag gyümölcsleves. Hétfőtől kezdve: fél font friss hal és jegy nélkül tengeri halak (fontja 1:60 márka, 5 font 8 márka). A hét második felére gyümölcs, marmelád, mü-méz és ságó is kiosztásra kerül.

Hogy az ifju nemzedéket 12—18 évig a megkisebbitett kenyér adagokért kárpótolják: a schönebergi magisztrátus az ifjuság számára különleges élelmiszereket ad ki. Ezek számára hetenként egynegyed font élelmiszert utal ki a tanács, spenotot, zab készítményeket, ságót vagy levest. Egyéb élelem pótlószerek: áldott állapotban levő asszonyok számára a szülést megelőző utolsó 3 hónapban naponta háromnegyed liter tej, hetenként 350 gram kenyér többlet a havonként 1 font zabkészítmény többlet, 1 és 7 éves gyermekek számára naponként 1 liter tej a havonként 1 font zabkészítmény többlet. Gyermekeiket tápláló anyák számára további 2 font zabkészítmény többlet havonként. Gyermekek háztartások hetenként 1 liter lefőlözött tej többletet kapnak. Minden 12 éven aluli gyermek számára havonként fél font cukor többlet. Minden 60 éven felüli lakos részére havonként egy font zabkészítmény többlet.

Treptov:

A jövő hét folyamán következő élelmiszerek kerülnek kiosztásra: 1600 gram fehér, vagy fekete kenyér, a nehéz munkások részére 350 gram többlet, a legnehezebb munkával foglalkozók ezenkívül még 1000 gram kenyeret kapnak. Öt font burgonya, 500 gram hus, 50 gram vaj és 30 gram margarin; 4—6 éves gyermekek számára egy fél liter, 2—4 évesek számára háromnegyed liter, 2 éven aluliak számára egy liter teljes tej; 7—10 éves gyermekek számára egy liter lefőlözött tej, 200 gram zöldfőzelék. Kétéves gyermekek részére 500 gram zabkása és egy tojás. Terhes és szoptató

anyák számára két tojás a 35 pfennig értékben, 6 éven aluli gyermekek 375 gram cukrot kapnak. Ezenkívül száraz főzelékek: vegyes főzelék fontja 2:20 márka, karórépa fontja 1:35 márka, fűszeresugorka fontja 1:90 márka, ételolaj 50 gram 2 márka, savanyított répakáposzta fontja 20 pfennig, leves kocka darabja 4 pfennig, kecsenyázott angolna 1 fontos doboz 4 márka.

Amint ezek az ékesen beszélő számok mutatják, Berlin lakossága meglehetősen szűk adagokra szorítottan éli e világháború siralmas heteit, de annyi vigasza megvan, hogy a helyes adminisztráció segítségével minden elképzelhetetlen élelmiszor idejében s nagyobb nehézség nélkül birtokába jut.

Himennek az angolok a stockholmi konferenciára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Stockholm. A stockholmi konferencián az angol kormány nem akarta megengedni, hogy a szociálisták is részt vegyenek. Később azonban megállapodást létesítettek a szociálistákkal, amelynek értelmében négy szociálista kapott engedélyt az angol proletárok képviselésére.

Stockholm. A konferencia elé nagy várakozással tekintenek. Csupán a nacionalista érzelmű szociálisták loznak a konferenciáról. távol maradni. Általános az a felfogás, hogy a zimmewaldi szociálista csoport Stockholmba megy akkor is ha a béketárgyalások gyors megindítása érdekében csak esekély eredménnyel járó javaslatot tehet. Csupán az a pozitív tény marad fenn, hogy azok az illetékes államok, amelyek háboruban egymással szemben állnak alkalmat találjanak arra, hogy kölcsönösen megismertessék egymással véleményeiket és nézeteiket.

Páris. A francia szociálista párt állandó kormányzó bizottsága tárgyalta a hollandi szociálista delegációnak a stockholmi nemzetközi kongresszusra szóló meghívását. A bizottság kimondotta, hogy a hollandi delegációnak semmi joga sincs ahhoz, hogy az Internacionale nevében járjon el, vagy beszéljen. A nemzetközi viszonyok újratelvétele csak döntő tetek után mérlegelhető. A stockholmi konferencia azzal a veszedelemmel járhatna, hogy a különbékére irányuló törekvéseket támogatná. Miután a francia szociálista párt ilyen terveket most nem támogathat, egyetlen egy tagja sem fog megbízást kapni a stockholmi konferenciára.

Stockholm. A Ruskoje Slowo jelentése szerint Svájcban megkapták a német túlzó szociálisták deklarációját, amely a legjobb válasz a Lenin-csoport nyilatkozatára, amely tagadja a német militarizmus jelentőségét és abban a véleményben van, hogy Németország nem oka a háborúnak.

A KIADÓHIVATAL IZENETE. A kiadóhivatal felkéri a t. előfizetőket, hogy az esetben, ha az Aradi Közlöny valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentsék be ezt a körülményt annál a postahivatalnál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az Aradi Közlöny kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz, mint az előfizető panasza.

Hehs Vilmos kritikája a városi gazdálkodásról.

— Akció a fixfizetésükért. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város gazdasági székének ma délelőtt Lócs Rezső helyettes polgármester elnöklésével tartott ülésén két rendkívül fontos kérdés foglalkoztatta a bizottság tagjait. Az egyik a város gazdálkodása, a másik pedig egy nagyobb szabású szociális akció, amely a fixfizetésű középosztály élelmézésén akar segíteni.

Az elnöklő helyettes polgármester jelentést tett arról, hogy a város lovai közül az utóbbi időben több elhullt és ezt az alkalmat ragadta meg Hehs Vilmos bizottsági tag, hogy szóvategye azt a módszert, ahogy a városnak magángazdasági üzemét ellátják. Tapasztalataira hivatkozva azt mondta, hogy tudomása szerint, noha nincs elég takarmánya a városnak, mégis szénát használnak fel alomul, ami ma a legnagyobb és legmegbocsáthatatlanabb kényelműség. Hivatkozott arra, hogy a kinstári ménék istállójában maga szemével látta, hogy szénaréteg fekszik a padlón.

Ezzel a váddal szemben az elnök kijelentette, hogy a város köteles bizonyos mennyiségű szénát a kinstári lovak részére kiszolgáltatni, de arra nincs befolyása, hogy azt milyen módon használják fel. Azt határozottan állíthatja, hogy a város a maga lovainak nem ad szénát alom gyanánt. A lovak elhullásának oka — miután azok elég erőtakarmányt kapnak még a mai körülmények között is — valószínűleg az lesz, hogy el vannak csigázva, túl vannak feszítve munkával és ezért Hehs ajánlatára a lovakat váltakozva fogják használni különféle munkanemeknél. A bizottság felkérésére Hehs Vilmos, Gutzjahr Mihály, Nemes Géza, Dobró Pál bizottsági tagok, Erdős Ignác állatorvos meg fogják vizsgálni a lovak kezelését és etetését és javaslatot tesznek majd a bizottságnak.

Ezzel kapcsolatosan ugyanez Hehs Vilmos szóvategye azt, hogy tavaly a város repája eltagyott.

— Különböző kigondoló bizottságok új adókon törik a tejuket — mondta — és terheket rónak ránk, a másik oldalon pedig tönkremegy a város vagyona.

Ezzel a váddal szemben Pál Egon köztisztviselési felügyelő, határozottan tagadta, hogy a város repája eltagyott volna, mert azt idejében betakarították. Az elnök a legszigorúbb vizsgálat elrendelését ígérte meg.

A bizottság nagy érdeklődéssel hallgatta meg ezután a helyettes polgármesternek azt az előterjesztését, hogy a Közélelmézési Hivatal elnökének felszólítására Arad városa is nyújtson módot a fixfizetésű köz- és magántisztviselőknek, valamint mindennemű alkalmazottaknak, hogy kertgazdaságot üzhessenek. Utalt arra, hogy ő már márciusban az előkészítő munkálatokat megtette, amennyiben egy értekezleten ezt az eszmét propagálta és az érdekeltek részéről nagy érdeklődést tapasztalt. Minthogy az az óhaj, hogy ez nagyobb szabású keretekben valósuljon meg, ez a közlelmézés szempontjából és egyes családok szempontjából is fontos akció, a legmegteletőbbnek tartaná, ha a vesztőhelyen még ezideig rendelkezésre álló nyolcvan hold földet két-háromszáz négyszögöles parcellákban juttatná a város megfelelő haszonbér fejében jelentkezett tisztviselőknek és alkalmazottaknak. Ezeket a földeket árverésen ugyan bérbeadták, de a törvényhatósági bizottság a szerződéseket még nem hagyta

jóvá. Minthogy magasabb rendű közérdekről van szó, a bizottság nyugodtan kérheti a törvényhatóságtól, hogy a szerződéseket ne vegye tudomásul és hatalmazza fel a tanácsot, hogy kertgazdaságra rendkívül alkalmas területeket augusztus hónapban lehetőleg minél több család közt ossza fel és adja bérbe. A bizottság lelkesedéssel járult hozzá ehhez a szép tervhez és bizonyos, hogy ez meg is fog valósulni. Ha a tisztviselők feles gazdaságot folytatnak is, még mindig nagyszerű eredményeket érhetnek el és megszabadulnak a legsúlyosabb élelmézési gondoktól.

Nem megy a kulturpalotába a mérnökegyület.

— Schor Lajos alelnök nyilatkozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi mérnök- és építész-egylet a kulturpalotában egy 3 szobás lakásnak átengedése iránt a felügyelő-bizottsághoz intézett kérelme nem várt bonyodalomra és ellentétes állásfoglalásokra adott okot oly annyira, hogy nem tartottuk érdektelenné egyrészt megismerni azokat az indító okokat, amelyek a mérnökegyület vezetőségét e kérelem megtételénél vezették és másrészt meghallgatni a ma kiélestedt lakáskérdéssel szemben való felfogását, valamint e tekintetben várható elhatározását.

Felkerestük az aradi mérnök- és építész-egylet elnökségét Schor Lajos nevez. főfelügyelőt, aki jelenleg az egyület élén mint ügyvezető alelnök vezeti annak ügyeit és aki kérdéseinkre a következőket volt szives válaszolni:

— Kérelmünk betérjesztésekor bizonyára nem hittük, hogy ez a lakáskérdés ilyen méderbe terelődik. Mert mielőtt a kérvényt benyújtottuk, kötelességszerűen tájékozódunk illetékes helyen a kulturpalotában átengedhető lakás iránt, ahol miután a felügyelő-bizottságnál erre nézve biztató ígéretet kaptunk és a 20 éves lakásszerződésünk lejáratának idejére a mai súlyos lakásviszonyok mellett nem kaphattunk megfelelő helyiséget, — kérelmeztük a 3 szobás lakás átengedését. Sajnos, félreértették kérelmünket. Hogy miért? Annak oka egyebekben kívül abban is rejlik, hogy társadalmunk — nagy általánosságban — még nem ébredt fel annak tudatára, hogy egy ország jóléte, szociális és gazdasági fellendülése elválaszthatatlanul össze kell forrva lennie a műszaki kar tevékenységével. — Pedig ma már kétségtelen, hogy mindaddig, amíg nem szaktunk egy elavult felfogással, amely kerékkötője a mérnöki testület érvényesülésének, amíg a társadalmunk nem ismeri fel a technikai tudás terfoglalásának messze kiható fontosságát, amíg nem segítjük — amint azt a nyugati államok már évtizedek óta teszik — a mérnököt arra a pozícióra, amelyre tudományos képzettsége, gyakorlati tudása praedestinálja sem biztosítjuk részére azt a helyet, a melyet az ország fejlődése, megerősödése és jóléte iránti küzdelmünkben el kell foglalnia, addig hazánkban egészséges ipari fellendülés, a közigazdaság minden ágában való erőteljes és sikeres előbbrejutás nem lesz biztosítható.

— Ez a tudat a nyugati államok népeit régen áthatja. Sajnos, mi meg nem tartunk itt,

bár ennek az igazságnak felismerése lassan tört nyar, mert elérkezik az idő, amikor megértjük és át is érezzük, hogy Németország óriási közgazdasági fellendülését és a mai háboruban megesodált hatalmas erejét elsősorban annak köszönheti, hogy egy már életerős és egységes műszaki kart talált hivatott szövetség-társául, amelynek lelkes segítségével és megbízható támogatásával megvalósíthatta mindazokat a nagy és merész koncepciója terveit, amelyek őt a világ első nemzetévé avatták és a melyekkel ezt a háborút mindenek dacára győzedelmesen végig fogja küzdeni.

— A mérnöki munkát e társadalom még nem becsüli meg. Okát ennek egyrészt a mérnöki nevelésben is találjuk, amely őt a reális a valóságos munka iránti szeretetre, szigorú törvényszerűsége és következetessége tanítja és mert beszéde a terv, amely bár tiszta és világos, minden kétséget kizár és megmérhető, mert bármelyike könnyen vezethető vissza arra a néhány elemre és alaptörvényre, amelyből felépült, de amelyet még nem értünk meg. Mert nálunk a szó, a beszéd az, amely ma még egyedül képes elhatározásunkat irányítani. Mi még kényelmesek vagyunk arra, hogy munka árán keressük az igazságokat. És a terv megértése munkát igényel, míg a beszéd könnyen jut el hozzánk.

— Társadalmunk nem értékeli kellőképpen a mérnöki nagy alkotásokat, mert ezeket egyszerűen meglévőnek tekinti. Nem becsüli meg azokat a világ szenzációkat, amelyeket Stephenson „Racket“-je a suezai csatorna a villamos lámpa, a telefon, a távirtda stb. okozott és nem tudjuk, hogy Lilienthal vértanúsága mit jelent a repülés problémájának megoldásánál és így nem is tudja értékelni azokat a hatalmas gazdasági előnyöket, amelyeket a mérnök alkotó geniusza az emberiség összességének javára megoldott és biztosított. Pedig az újabb kor műszaki alkotásai több igaz munkát követeltek, több valóságos hasznot biztosítottak, az ipar, kereskedelem, a társadalom és a közigazdaság tekintetében ez a 60 éves technikai tudás áldást hozóbb volt az emberiségre, mint a jogtudományának 1000 év alatt elért legnagyobb sikerei.

— És mégis, amikor a mérnök egyület mint eminenter kultur intézmény helyet kór a közművelődési intézetben, igaztalan támadások érik, pedig kérelmünk betérjesztésénél kifejezetten csupán az a cél vezette együletünket, hogy szoros és közvetlen kapcsolatba juthasson a kulturpalota egyéb kulturális ágazataival, hogy ezekkel karöltve, egymást segítve és kiegészítve, a siker biztos reményével vegyük ki a magunk részét önzetlen munkával, városunknak a közhasznú céljai elérésére irányuló nagy küzdelmeiben, hogy azok a nagy és számtalan műszaki kérdések, amelyek megvalósítására várnak, bennünk már egy erős, egységes mérnöki kart találjanak.

— Végtelen sajnálattal látjuk, hogy nem találtunk megértésre és tiszta intencióink félre magyaráztatták és ez okból kérelmünk olyan ellenzéssel találkozott, amelyet sem előidézni nem akartunk, de amelyet még fokozni, vagy élesíteni sem akarunk és ezért, hogy a méltánytalan kritika tárgyául együletünket tovább ki ne tegyük — bármennyire is érezzük igazunkat, — a lakásról, azt hiszem, hivatalos formában is le fogunk mondani.

Az Aradi Közlöny

előfizetési árai helyben és vidéken:

Egész évre 36 korona.

Negyed évre 9 korona.

Egy óra 3 korona.

Nem engedik elvinni a kulturpalota kincseit.

(A felügyelő-bizottság izgalmas ülése. — Kikötözik a tanfelügyelőség a palotából.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kulturpalota felügyelő bizottsága ma délután tartott ülésében foglalkozott azzal a botrányos ténnyel, hogy Aradról öökbecsű műrekeket akarnak elvinni és vándoruttra küldeni. Ez az eljárás igen nagy izgalmat keltett a közönség körében és ezért a felügyelő bizottságban a legilletékesebb helyen is szóvá kellett ezt tenni.

A bizottsági ülést Varjassy Lajos polgármester nyitotta meg. Közölte a bizottság tagjaival, hogy pár nappal ezelőtt Felvinczy-Takács Zoltán dr. Aradon járt és ez alkalommal meglátogatta őt is és kijelentette, hogy azért jött Aradra, hogy az itt elhelyezett nem művészi értékkel bíró képek közül néhányat kiválasszon, amelyeket idővel el fognak helyezni máshol és amelyek helyett azután megfelelő művészi beccsel rendelkező képeket fog kapni az aradi kulturpalota. Felvinczy-Takács Zoltán aradi utjával kapcsolatban az a hír terjedt el Aradon, hogy a kulturpalota vezetősége a képek szorosabban való elhelyezése folytán helyet akar biztosítani az aradi mérnök egyesületnek, melynek az a szándéka, hogy a kulturpalotába költözzön át. Megjegyezte a polgármester, hogy azok a képek, melyekről szó van, nem a város tulajdonai és azok felett kizárólag a Képzőművészeti Múzeum igazgatósága rendelkezik és így jogában áll a múzeumnak ezeket bármikor elvinni. Ami pedig azt illeti, hogy az egész dolog összefüggésben lenne az Mérnök Egyesületnek azzal a kérelmével, hogy a kulturpalotában szeretné elhelyezni egyesületi helyiségeit, kijelenti a polgármester, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Egyébként közli azt is, hogy a Mérnök Egyesület bejelentette, hogy kérelmétől eláll. Azért hívta egybe a felügyelő-bizottság ülést, hogy ezeket közölje a bizottság tagjaival és hogy megtárgyalják, hogy Felvinczy-Takács Zoltán utazásával kapcsolatban történtek-e olyan intézkedések, melyeket a felügyelő-bizottság hozzászólása nélkül tettek volna meg.

Mielőtt az érdemleges tárgyaláshoz kezdtek volna, Nagy Sándor dr. azt kérdezte a polgármestertől, hogy mikor tett nála látogatást Felvinczy-Takács? Azelőtt-e, mielőtt a képek új elhelyezést nyertek volna a kulturpalotában, vagy ezután. A polgármester kijelentette, hogy ezt nem tudja, mert Felvinczy-Takács csak azt mondta el, hogy mi járatban van Aradon és hogy a Képzőművészeti Múzeum igazgatója Petrovics Elek küldötte.

A tárgyhöz elsőnek Stauber József szólt. Rámutatott arra, hogy a kulturpalota egykori érdemes igazgatója annak idején többek kezdeményezésére azzal a kérelemmel fordult a kultuszminiszteriumhoz, hogy az aradi képtárat néhány értékesebb képpel szaporítsa. Ebben az ügyben többen fenn is jártunk Budapesten, felkerestük a kultuszminisztert, akinek szíves közbenjárására megmutatták azokat a nagy művészi értékkel rendelkező képeket, melyeknek a Szépművészeti Múzeumban nem tudtak helyet szorítani és amelyek ott a padláson és egyebütt elhelyezve voltak. Ezekből kapott Arad is. Örömmel üdvözölte ezeket a képeket Aradon mindenki. Most azonban sajnálatosan látom, hogy egyszerűen azzal az indokolással, hogy ezek a képek nem bírnak művészi beccsel, el akarják vinni Aradról. Az állam az Országos Műtárlatról vásárolja a képeit és mindenki által tudott dolog, hogy ezeken a tárlatokon csak művészi beccű képek nyerhetnek elhe-

lyezést, a vásárlást az állam művásárló bizottsága végzi. Ezekre a műtárgyakra most rámondani, hogy ezek nem művészi becsűek, neveltséges: Szegeden, Debrecenben, Marosvásárhelyt és egyebütt is vannak ilyen letétjei az államnak és csodálatos, hogy csak éppen Arad az, ahonnan ezeket a képeket el akarják vinni. Kérdést kellene intézni a kultuszminiszterhez ebben az ügyben és ha a miniszter azt a választ adja, hogy a képeket, amelyek az állam letétjei, más célra akarja felhasználni, akkor a törvényhatóságnak, vagy a kulturpalota vezetőségének el kell járni a miniszternél, hogy álljon el tervétől. De az, hogy minden előzetes bejelentés nélkül lejön Aradra egy tiszteletre méltó ur, aki a képek közül többet elszállítás céljaira kiválaszt, kissé gúnyos. A város feladata megtudni, hogy a miniszter intenciója-e az, hogy Aradról képeket vitessen el és ha igen, meg kell győzni a minisztert, hogy ezekre a képekre az aradi kulturpalotának szüksége van.

A bizottság tagjai nagy helyesléssel fogadták a felszólalást és utána Fényes Dezső arra kérte a bizottságot, hogy engedje meg, hogy budapesti utjának eredményeiről referálhasson és annak kapcsán bizonyosan az egész kérdés teljesen tisztázva lesz.

Az igazgató elmondotta, hogy a felügyelő bizottság legutóbbi ülésén küldte ki Budapestre, hogy lépéseket tegyen a kulturpalotában elhelyezett múzeumok fejlesztése érdekében. A megbízatásnak megfelelően felkereste Horváth Géza dr.-t a Nemzeti Múzeum állattári igazgatóját, aki egy gazdag rovar és lepke gyűjteményt állított össze az aradi kulturpalota részére. Sőt megígérte, hogy egy púvány gyűjteményt is fog küldeni Aradnak. Lóczy Lajos dr. szintén kijelentette, hogy földtani és állattani gyűjteménye készen áll az elszállításra és csak a szükséges szekrények elkészítését várja meg. Az állatok preparáltak készen vannak és bármikor megkezdhetik a szállításukat. A szekrényeket azonban, amíg azoknak a termeknek méreteit nem tudják, ahol azok elhelyezést nyernek, nem lehet készíttetni.

Ezenkívül Bótvös Loránt báró is egy igen értékes gyűjtemény ajándékozását ígérte meg a városnak. Felvitte Budapestre a kulturpalota tervrajzát, melyből a gyűjtemények adományozói azt a szobasort tartották legalkalmasabbnak a gyűjtemények elhelyezésére, amely néprajzi múzeumnak volt szánva. Másnap Petrovics Elek dr.-t a Szépművészeti Múzeum igazgatóját is meglátogatta, aki ezekre a termekre vonatkozólag kijelentette, hogy a képtár eljárja ezek a termek nem kellene, és alkalmazhatatlanok is.

— Az állami letét képeire vonatkozólag kijelenti, hogy a kultuszminiszteriumban régen elhatározott dolog, hogy az állami letétek képeit állandóan vándoroltassák, hogy azokat a nagyobb városok műértő közönsége alaposabban megismerje. Az elvitt képek helyett természetesen a kultuszminiszter állandóan műzeális értékű képeket akar adni. Petrovics Elek dr.-nak is az volt a véleménye, hogy a letét képeit rendezni kell. Így például a Szépművészeti Múzeum igazgatója egyelőre két képet akar elszállíttatni Aradról. Az egyik a Paczkaféle, amely a művészek egyik legelőnyösebb műreke, a másik pedig Böhm Pálnak egy nagyon szép műve. Petrovics Elek dr. ennek a két képnek esetleges elszállítására

vonatkozólag tájékoztatta az aradi kulturpalota igazgatóját, aki különösen arra kérte Petrovicsot, hogy Böhm Pál képét, tekintettel, hogy a nagynevű festő aradi származású volt, hagyja meg Aradnak. Erre aztán a Szépművészeti Múzeum igazgatója ígéretet is tett. Megígérte ekkor egyúttal azt is, hogy az elszállíttatott képek helyét más képekkel, többek között Szinnyei Merse egy képével fogja pótolni, sőt Benczur Gyula is szerepelni fog legalább egy képével az aradi állami letétben. Ez tehát az a revízió, amiről szó van és amit még 1915-ben elhatároztak. Kijelenti, hogy a revízió és a mérnök egyesület helyisége kérés között semmiféle összefüggés nincs. Megmondta Petrovics, hogy leküldi Takács Zoltánt, aki a legismerősebb az aradi viszonyokkal és majd ő fogja kiválasztani azokat a képeket, melyeknek elszállítására szükség van. Egyetlen egy képről van tehát szó, a Paczkaféle képről, melyet esetleg, egy későbbi időpontban el fognak szállítani, hogy helyette a letétet mások műveivel gazdagítsák. Takács Zoltán abból a képtári teremből, ahol az állami letét képei vannak, több kisebb értékű képet más teremben helyeztetett el, de ezek is bármikor megtekinthetők és nincsenek elzárva a közönség elől. Az művészek részére tiz kis fülke van fentartva, melyek eddig ugyszólván teljesen üresen állnak, és amelyek jó lesz, ha húsz év múlva meg lesznek tölthetők. Kijelenti, hogy ezekkel a rendezésekkel nem állította a felügyelő bizottságot fajt a complit elé és ha a bizottság úgy gondolja, akkor azokat a képeket, amelyeket muzeális értéküknek csekélysége miatt külön helyeztek, vissza lehet helyezni, de akkor a ide szállítandó gyűjteményeket nem lehet majd elhelyezni. Örömmel üdvözli egyébként, hogy a polgármester összehívta a bizottság ülést és tudja azt is, hogy a sajtót is csak nemes intenciók vezették a bírálatokban és végül kéri, hogy jelentését vegyék tudomásul.

Nagy Sándor dr. megnyugtatásnak fogadta a kulturpalota igazgatójának referációját arról, hogy a képek elvitele nem függ össze semmiféle egyesületnek lakbérleti tendenciájával. Nem hagyhatja azonban szó nélkül, hogy mióta Fényes Dezső vezeti a kulturpalota ügyeit, a felügyelő bizottság egyetlen-egyszer sem tárgyalt mást, mint lapátiakat, vagy botrányokat. Kérdezi, hogy mikor fog az igazgató a bizottságnak a kulturáról, annak mivéléséről, a gyűjtemények fejlesztéséről és az ő kulturális ténykedéséről jelentést tenni. A bizottság ilyen jelentésekről soha nem hallott és most ki kell jelentenie, hogy nem lehet megelegetve a vezetéssel. Fényes Dezső a kulturpalota vezetésében nem vált be és gyöngének, tehetetlennek bizonyult. Az az ügy, amit ma tárgyal a felügyelő bizottság, az is csak ennek bizonyítéka. Felmegy a kulturpalota igazgatója Budapestre és ahelyett, hogy hozna magával képeket, vagy hogy ki-ezkozólné, hogy az állami letétet szaporítsák, megjelenik Felvinczy-Takács Zoltán Aradon és el akar vinni képeket. Ha az a nagynevű alapító, aki megteremtette Arad kulturájának ezt a gyönyörű házát, feltámadna és látná ezeket a dolgokat, kiszaladna a kulturpalotából. Az államnak mindenütt, ahol csak kulturpalota van, vannak letétjei, de sehol nem merült fel az a terv, hogy onnan elvigyenek képeket, csak az aradi letétből akarnak elvinni. Ki tartja ezt lehetőséget és helyesnek, hogy a háboruban, amikor a személy és a teherforgalom a minimálisra van redukálva, nagy értékű vásznakat szállítanak, ki tartja lehetségesnek, hogy a képek bepakkolása most jut eszébe a kultuszminiszternek? Megérkezik Aradra egy ur, bemegy a kulturpalota igazgatójához és ott szépen leszedi

a falakról a képeket, holott ehhez az országos Főfelügyelőségnek nincs meg a joga és teljesen lehetetlenség, hogy itt Petrovics Elek dr., vagy Felvinczy-Takács urak hozzányulhatnak és levehetik a vásznakat. A kulturpalota igazgatójának kötelessége lett volna a készülő dologról jelentést tenni a törvényhatóságnak, amely bizonyosan megtalálná az utat és a módot arra, hogy a képek változatosan megmaradjanak Aradon. Ez egy olyan eljárás a várossal szemben, amely esakis az igazgatónak a bűne, mert neki nyomban jelentést kellett volna tenni a polgármesternek és a törvényhatóságnak és akkor elfogadtuk volna Stauber József indítványát és felkerestük volna esetleg küldöttségileg a kultuszminisztert. Mindenesetre el kell ismerni, hogy az ügy méregfogaki van huzva, mert nincs fait a compli. De ha már a felügyelő-bizottság együtt van, fel kellene hívni az igazgató figyelmét arra, hogy csináljon végre egyszer valamit, ami kultura. Most csak azt látjuk, hogy az a szép, az a nemes program, amelynek megalkotója Varjassy Árpád volt, epigon kezébe került, aki azt a programot képtelen keresztül vinni, nullává és semmivé változtatja. Látja ezt mindenki, csak az igazgató nem akarja levonni a konzekvenciát. Nem az a feladata a bizottságnak, hogy vegye tudomásul az igazgató jelentését, hanem, hogy sarjálja az igazgatót, hogy egyszer már váltsa be azokat az ígéreteket, amelyet ő maga tett és azokat a reményeket, amelyeket működése elé fűztek.

Műlek Lajos azt indítványozza a bizottságnak, hogy tiltakozzék elsősorban az ellen, hogy a felügyelő-bizottság jegyzőkönyveit felküldjék a Főfelügyelőségnek, mert ez sérti a felügyelő-bizottság hatáskörét. Tiltakozni kell az ellen is, hogy a nagy művészi értékű képeket vándoroltassák. Külföldön, ha okvetlenül szükséges egy-egy nagyobb értékű képnek elszállítása, akkor a szállítást katonai őrség segítségével végzik. Amikor a képeket Aradra hozták, a sajtó és a közönség a legnagyobb örömmel üdvözölte az államajándékát. A törvényhatóság felelősséget vállalt a képekért és ezért az állam majd félmillió koronával terhelte meg a várost. Ha a képeket szállítani fogják, ki fog ezért felelősséget vállalni.

Kovács Vince kulturatanácsos szólalt fel ezután. 1913-ban Varjassy Árpád, Stauber József és ő fentjártak a fővárosban az aradi képtár érdekében és ott azt az ígéretet kapták, hogy Aradnak olyan képtár fog adni, amilyen soha nem volt és nem lesz a vidék más városában. A képek nemsokkal ezután megérkeztek Aradra és a törvényhatóság örömmel fogadta a kultuszminiszter elhatározását és 493.000 korona értékben elvállalta a képekért a felelősséget. Mikor a képek megérkeztek Aradra, Rózsaffy dr., a Szépművészeti Múzeum igazgatója utazott Aradra, egy hétig tartózkodott itt és a képeket ő helyezte el addig, amíg a mostani revíziót végre nem hajtották. Tehát nem állja meg a helyét az az érvelés, hogy a képeket a képtárban csak ötletszerűen helyezték el. Az is bizonyos tehát, hogy az új elhelyezésre nem volt szükség. A képekért a törvényhatóság felelősséget vállalt és nem szabad megtörténnie, hogy valaki is hozzányuljon ezekhez a képekhez a törvényhatóság, vagy a tanács tudta és hozzájárulása nélkül. Valósággal szerencsétlenségnek kell mondania ezt a dolgot. Kérde, hogy miért kellett ennek épen most megtörténnie? A képek kicserélését 1915-ben határozták el, azonban máig szó sem volt róla, hogy ezt a határozatot végre hajtják. Hogy van az, hogy épen akkor akarják most

végrehajtani, amikor a kulturpalota igazgatója Budapesten járt és hogy épen akkor, amikor egy kint levő egyesület a kulturpalotában akar hajlékot keresni. Hogy lehet az, hogy épen ekkor jutott eszükbe és akkor pattant ki, hogy a kultuszminiszter rendeletét, amelyet két évig nem hajtottak végre, perfektuálni kell? Kéri, hogy fogadják el azt az indítványát, amelyet már a legutóbbi ülésen beterjesztett: kérjék fel a tanfelügyelőséget, hogy költözzék ki a palotából. Biztos tudomása van arról, hogy a tanfelügyelőség kiköltözik és hajlandó felbontani a várossal kötött szerződést. A háboru után a városi zenede is meg fogja találni működéséhez a szükséges helyiséget és akkor lesz annyi hely a kulturpalotában, hogy bőségesen elhelyezhetnek mindent. Kéri, hogy fogadják el ezt az indítványt. Jobban nem szereti ezt az intézményt senki nálánál. Szomoruan, fájdalommal látja, hogyan foszlik szét az a hatalmas kultur-perspektiva, amelyet hatalmassá, nagy-

gyá és gazdaggá akartunk tenni Varjassy Árpád kulturpalotájával együtt.

Varjassy Lajos polgármester végül bejelenté, hogy mikor Felvinczy-Takács Zoltánnal beszélt, szó sem volt arról, hogy most vinnék el a képeket. Kéri, hogy foagadja el a bizottság Kovács Vince indítványát és szólítsák fel a tanfelügyelőséget, hogy adja vissza eredeti céljainak a helyiségeit és bizonyos, hogy ennek a kérésnek a tanfelügyelőség, készséggel fog eleget tenni és fogadják el Stauber Józsefnek azt az indítványát, hogy intézzen kérelmet a törvényhatóság a kultuszminiszterhez, hogy ne vándoroltassák a képeket és végül kérte, hogy vegyék tudomásul az igazgató jelentését.

A bizottság a polgármester javaslatait elfogadta és végül a kulturpalotában elhelyezett képek értékelésére Ring Gézát, Stauber Józsefet és Stengl Andort küldték ki.

Az aradi tanfelügyelő a gyermekek zülléséről.

— A tanítás szomorú eredménye az 1916-17. évben. — Mit kívánnak a tanítónőktől? —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Abból az alkalomból, hogy néhány hét múlva befejeződik a harmadik háborus iskolaév, időszerűnek tartottuk, hogy kérdést intézzünk Kehrer Károlyhoz, Aradvármegye kir. tanfelügyelőjéhez arra nézve: milyen eredményt produkáltak Arad város és a vármegye elemi iskolái? A tanfelügyelő ugyanis most járta be a vármegye és részben a város állami elemi iskoláit és így módjában volt meggyőződést szereznie arról: milyen hatással van a háboru az iskolai életre? A tanfelügyelőnek kérdéseinkre adott válasza valóban elszomorító, mert sötét képét rajzolja annak az állapotnak, amelyet a háboru az egész vármegyében teremtett és amely azt bizonyítja, hogy a jövő nemzedék szellemi képességei igen sok kívánni valót fognak maguk után hagyni.

Kehrer tanfelügyelőnek az *Aradi Közlöny* munkatársa előtt tett kijelentéseit a következőkben foglalhatjuk össze:

— Bejártam a vármegye legtöbb iskoláját és az aradi állami elemi iskolákat is és szomoruan konstátálom, hogy a tanítás eredménye messze mögötte marad az előző évek eredményeinek. A tanítók, helyesebben a tanítónők valóban emberfeletti munkát végeztek a harmadik háborus tanévben. Azért mondom, hogy tanítónők, mert a legtöbb iskolában női munkaerővel vagyunk kénytelenek pótolni a hadbavonult tanítókat. Jellemző példa, hogy Ujszentanna községben az összes férfi tanítók hiányzanak. Megállapítható, hogy a gyermekek fegyelmezetlensége állandóan fokozódik, hosszú időn keresztül nem járnak iskolába, aminek az az oka, hogy a családító a katonaságnál van, az anya pedig nem tud a gyermekekkel törődni, mert kénytelen munkába járni, sőt a gyermekét is lehetőleg napszám munkára szoritja, hogy megélhetését biztosítsa. Az elemi iskola ötödik és hatodik osztályának növendékei már április közepén kimaradtak, a negyedik osztálybeliek május végén mennek el mezőgazdasági munkára, a többi osztálybeliek pedig június elején szintén otthagyják az iskolát. Amint ebből látható, a növendékek három-hat hónapig teljesen kikerülnek a tanító, illetve a tanítónő felügyelete alól és évről-évre iskola nélkül nőnek fel. Hogy mit jelent ez az ország kulturális fejlődésére nézve, azt minden józan gondolkozású ember meg tudja alapítani.

— Rendkívül sajnálatos, hogy a tanítónőket sok olyan állami feladattal bizzák meg, amelyek voltaképpen teljesen távolosnak az ő hivatáskörüktől és amelyek még a tanítási időből is rendkívül sokat elvonnak. A tanítónak kell a rekvirálást végezni, az állat és népszámlálást teljesíteni, a hadikölcsönjegyzéseket elősegíteni, a hadi jótékonyos adakozások érdekében agitációt kifejteni stb. stb. Ezek a munkák ugyszólván magukbanvéve teljes embereket kívánnak és így nem csoda, ha a tanító képtelen ereje minden megfeszítésével is jó iskolai eredményt felmutatni. Emiatt előáll az a helyzet, hogy amikor esetleg a gyerekek volna ideje tanulni, akkor a tanító nem rendelkezik idővel, amikor pedig a tanító tudna tanítani, akkor a gyerek nem jöhet az iskolába. A rekvirálások különben is igen fonák helyzetet teremtenek a tanítóra nézve. A rekvirálás miatt ellenszenvet ébreszt maga iránt a tanító és azután szinte képtelenség lesz a hadi jótékonyos érdekekben, a nép között sikeres működést kifejteni. Erre nézve élénk példa az egyik igazgató tanító esete. Az utolsó hadikölcsönnél negyedmillió korona hadikölcsönt szerzett a parasztoktól, csupa olyan pénz, amelyet a földesgazdák a lédafiában őriztek. Nemsokára ezután a miniszterium utasítása alapján kénytelen volt rekvirálni ugyanazoknál a parasztoknál, akiktől hadikölcsönöket kunyorált ki és most el kellett vinni tőlük az utolsó szem kukoricát is. Az egyszerű földmives ember nem tudja megérteni, hogy a tanító parancsára cselekszik, amikor rekvirál és azt hiszi, hogy a tanító privát kedvtelésből viszi el az utolsó véka buzát is a magtárból. A tanítóknak a rekvirálásért bizonyos díjat ígértek illetékes helyen, azonban még az 1915. évi rekvirálásért járó munkadíjat sem kapták meg. Azt hiszem, sokkal helyesebb volna, ha a gabona lefoglalását segédszolgálatra beosztott katonákkal végeztetnék el, mert így a tanítót és a jegyzőt is megkímélnék attól, hogy a nép előtt a súlyos felelősséget vállalja, amellet pedig egyéb fontos közmunkától nem kellene őket elvonni.

A tanítóság teljes erejéből odahat, hogy a mostani idők nehéz feladatának megfeleljenek, sajnos azonban a nemzet napszámosságainak erői is elégtelenek a súlyos nehézségek leküzdésére.

Eddig szól a tanfelügyelő nyilatkozata. Ehhez még mi azt tehetjük hozzá, hogy a gyermekek minden felügyelet nélkül maradván, a bűn útjára tévednek és Aradon ugyszólván minden bétén indít a rendőrség eljárását betörés és lopás miatt iskolaköteles gyermekek ellen.

A választójogi blokk nebezgségei.

— Ellenáramlatok a Károlyi-pártban. —

— Saját tudósítások telenteleiről.

A választójogi blokk megalakulása elé nehezégek gördülnek. Károlyi Mihály gróf függetlenségi pártjában egyre erősebben jelentkezik olyan áramlatok, melyek a párt programja ellen való bűntökintenek, ha a függetlenségi politika éppen most, mikor a nemzet legmeggyőzőbb jeleit adja az állami önállóságra való képességeinek, kikapcsolna minden egyéb kérdést és csak a választójogért folytatna küzdelmet.

A Károlyi-párt föltétlenül az általános, titkos, egyenlő választójog elvi alapján áll ugyan, de nem akarja elejteni a parlamentben a függetlenségi politikának többi sarkalatos követelését sem. A párt számos tagja azt hirdeti, hogy mindenképp a nemzetnek kell megadni, ami a nemzet és csak azután következnek el a népjogok legradikálisabb megoldása. A helyzet ilyenformán meglehetősen bonyolódik, mert a szociálisták — értesülésünk szerint — a választójogi blokk megalakítását ahhoz a feltételhez kötötték, hogy a blokkban résztvevő parlamenti elemek minden egyéb aktuális közjogi követelést kikapcsolnak és a legkíméletlenebb parlamenti és társadalmi harcot azért a célért indítják meg, hogy az általános titkos választói jogot még a világháború befejezése előtt megvalósítsák. Ma már sok jel mutat arra, hogy a Károlyi-párt sem kapható a feltétlen meghódításra az általános, titkos választói jog legsürgősebb szükségessége előtt. Bár Károlyi Mihály gróf a harctéren van és így vele egyelőre nincs kapcsolata a pártnak, hívei mégis bizonyosra veszik, hogy a pártvezér is deférál a pártban jelentkező áramlatnak, mely semmiféle pillanatnyi siker látszatáért sem akar letérni arról az útról, amelyen a függetlenségi és 48-as párt eddig is haladt.

A Károlyi-párt tagjai, értesülésünk szerint, tegnap este bizalmas eszmecserét folytattak erről a nagytöbbségű kérdésről. A tanácskozáson Batthyány Tivadar gróf ismertette a szociálistákkal és demokratákkal folytatott tárgyalások részleteit. Számos felszólalás történt, de megállapodás semmiféle irányban nem jött létre és az egész kérdés egyelőre függőben marad Károlyi Mihály gróf hazatéréseig. A választójogért kibocsátandó manifestumhoz természetesen, a párt programjához híven, minden fenntartás nélkül hozzájárul.

Kitüntetések. A király az ellenséggel szemben vitéz magatartása, elismerésül Toth Sándor 33. gyalogezredbeli századosnak, Hinteregger Rezső 33. gyalogezredbeli főhadnagynak, Tóth Gyula, a 306. honvéd gyalogezrednél beosztott 3. honvéd huszárezredbeli főhadnagynak és az ellenség előtt elesett Timár Péter, az 5. honvédgyalogezrednél beosztva volt 2. honvédgyalogezredbeli hadnagynak a 3. osztályú katonai érdemkeresztet a hadidisztingváltóval és a kardokkal adományozta, egyben megparancsolta, hogy Denczig Béla és Kleer Pál főhadnagynak a 33. gyalogezredben a legfelsőbb dicséret elismerés — a kardok egyidejű adományozása mellett — tudtukra adas-

sék és Furtmüller György, a 2. honvéd gyalogezredbeli népfelkelő a német császár által neki adományozott német harcászati érdeméremet elfogadhassa és viselhesse.

H I R E K.

Rokkantak tüntetése a háborúért?

Stockholm. A Pétervárott levő sebesült és rokkant katonák ma délután nagy tüntető felvonulást rendeztek. Nagy havazás és eső ellenére valamennyi kórházból kimentek a katonák a felvonulásra és széles sorokban jártak be a főváros nagyobb utcáit, hatalmas zászlókkal, melyen a felirások a háború folytatását követelik, nehogy a harctéren elfolyt vér kárba vesszen. Azok a rokkantak, akik nem tudtak gyalog menni, koszikon és automobilon vettek részt a tüntetésben, amely a lakosságra nagy hatást gyakorolt.

Pétervár. A munkás és a katonák végrehajtó bizottsága megállapította, hogy Lenin híveinek agitációja fejetlenséget akart előidézni. Addig azonban, amíg ezek az agitációk ilyen jellegűek maradnak, mint most, nem indokolt megtorló intézkedéseket tenni ellenük. A bizottság elhatározta, hogy Lenin híveinek agitációját a sajtó útján megindítandó és a csapatok között folyamatba teendő akcióval teszi ártalmatlanná.

Stockholm. A Politiken jelenti, hogy a régi orosz kormány ellen megindított vizsgálatot befejezték. A kormány ellen százötven tagú bizottság fogja a vádiratot megszüvegezni. Az első vádat Suchomlinov és felesége ellen teszik meg. A tárgyalásokat az esküdtbíró fogja végezni. Utána Stürmer ügyeit veszik tárgyalás alá.

Stockholm. Pétervárott nagy izgatottsággal tárgyalják azokat a híreket, amelyek különböző tartományokból érkeznek. Attól tartanak, hogy május elsején újabb zavargások lesznek. Kornilov tábornok felhívást intézett a lakossághoz, amelyből kiderült, hogy negyven ezer katonai revolvért és majdnem ugyanennyi katonai fegyvert tartanak eldugva, hogy ezeket szolgáltatassák be a katonaságnak. A házkutatások egyes városokban nagy eredménnyel folynak. A katonák ezt arra használják fel, hogy raboljanak és fosztogassanak. A menekültek vonata szakadatlanul érkezik Pétervárra, melyeken a vidékről a nyugtalanító események miatt menekülnek a fővárosba.

— **A gyilkos Adler Frigyes dr. perének tárgyalása.** Bécsből jelentik: Adler Frigyes dr., Stürgkh miniszterelnök gyilkosának ügyét május 18. és 19-én fogják tárgyalni Bécsben. Az orvosi fakultás szakértői szerint Adler Frigyes szellemileg teljesen normális.

— **A vasut és a posta vezetőinek kitüntetése.** A hivatalos lap legutóbbi száma a következő királyi kéziratot közli: Személyem körül magyar miniszterem előterjesztésére Tolnay Kornél államtitkárnak, a magyar államvasutak igazgatósága elnökének és Follert Károly posta- és távirat vezérigazgatónak, a háború tartama alatt kiváló buzgalommal teljesített hasznos szolgálataik elismerésül, az 1. osztályú polgári hadiérdemkeresztet adományozom. Kelt Laxenburgban, 1917. évi április hó 23-án. Károly s. k. Báró Roszner Ervin s. k. A vasut és posta nagyszerű vezéreinek kitüntetése mindenütt rokonszenvvel találkozik, mert az 5. működésüknek a háború sikeres vitelében soha el nem évülő érdemük van.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Pauer Mária aradi teológiai iskolai helyettes tanárt, a IX. fizetési osztályba rendez tanárrá nevezte ki.

— **Megszigorítják a felekezeti tanintézetek ellenőrzését.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A hivatalosan bejelentett kormányreformokon kívül a büntetőtörvénykönyvnek az igazításra vonatkozó szakaszát is revízió alá fogják venni és a háborúban szerzett tapasztalatok figyelembe vételével a büntetéseket meg fogják szigorítani. Ezenkívül a felekezeti tanítók és lelkészek képzésének ellenőrzési jogát is jobban fogják érvényesíteni és törvényhozási intézkedésekkel fogják szabályozni.

— **Holnap kezdődik az összeírás.** Az ismeretes kormányrendelet értelmében holnap kezdődik meg a népszámlálás az egész országban, így Aradon is. Ennek az összeírásnak az ellátás későbbi biztosítása a célja. Az összeírás munkáját Aradon tanítók és városi adóhivatali tisztviselők végzik. Összeírják az egész lakosságot, kivéve a bármi címen katonai ellátásban levőket. Már a fölmentetteket, hadseregéből elbocsátottakat, sőt a privat lakásokban tartózkodó és élelmezésükről maguk gondoskodó tisztjeit is fölveszik az összeírásba, valamint a hadifoglyokat és internáltakat is. Ezenkívül összeírják a háztartásokhoz tartozók tulajdonában levő állatok darabszámát is és pedig a lovakat, szarvasmarhákat, bivalyokat, juhokat, sertéseket, stb. Ezenkívül összeírják a háztartások gabonaszükségletét — a kukoricát kivéve — és azt a körülményt, hogy e szükségletet honnan fűdözik. A nagy munka holnap kezdődik meg és Turay János számvevő már e hét végére reméli befejezését.

— **Kenyérjegy Angliában.** Amsterdamból jelentik: Londoni jelentés szerint az angol kormány részánta magát, hogy a kenyérjegy rendszert életbeléptesse. Legközelebb kibocsátják a kenyérjegyeket, melyek meglepően kis adagról fognak szólni.

— **A munkások májusi ünnepe.** Az aradi szakszervezetek vezetősége elhatározta a budapesti központ utasítására, hogy az idei május elsejét az általános választójog és a világbéke ünnepévé teszi. A szociáldemokrata-párt vezetősége röpcédulákat bocsátott ki, mely szerint reggel 6 órától kezdve a ligetben, a waggonyári zenekar mellett szórakozást rendez, délután négy órakor pedig a Munkás Otthonban műsoros májusi ünnepélyt tart. A munkások képviselői eredetileg fölvonulásra kértek Grün Nándor főkapitánytól engedélyt. A főkapitány azonban a kormány rendelkezére való hivatkozással a fölvonulást, valamint politikai jellegű beszédek tartását megtiltotta. Az aradi kereskedők köre akciót indított azért, hogy az üzleteket május elsején zárva tartsák, azonban nem sikerült egységes határozatot hozni és így az üzletek nyitva maradnak.

— **Hadijótékonyág.** Szender László csendőrmester és neje Othaom, 24 koronát küldtek a vak katonák segélyezésére felállított alap javára. Vértés Ignácné Borosjenő, 5 koronát adományozott a vak katonák részére.

— **Gólem és a táncosnő.** (Szenzációs Wegener-film az Apollóban.) Wegener Pál, ez a szenzációs és a disztigvált izlésű közönség előtt olyannyira népszerű művész játékos jókedvében önmagát a világot bejáró Gólemet csatolja ki ebben a pompás vígjátékban. Természetesen pompás szellemességgel, annyi derűvel és ötlettel, hogy ez már önmagában biztosítja a darab frappsans sikerét. A meséje nem sok. Egy színész (Wegener) szerelmes egy táncosnőbe, a táncosnőnek pedig egy Gólem szobor a szerelme, amit a házába vihet. A szerelmes színész felbőszít Gólemnek s így bejut a táncosnő házába. Természetesen olyan felfordulást okoz, amelyet csak egy megelevenedett Gólem okozhat egy táncosnő boudoirjában. Wegenerről ezuttal is el lehet mondani, amit minden eddigi alkotásánál elmondtunk: ebben a zsánérban is újat alkotott. Az Unió-filmgyár a szcenikai rendezésnek koronáját produkálta ebben a darabban. Wegener női partnere a csodálatos Lyda Salomanora. Az aradi Apolló-színház, jelentékeny áldozatok árán szerezte meg a darabot,

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Szabad a békéről írni Franciaországban.

Hága. Az angol kormány elhatározta, hogy ezentúl nem szállít sebessülteket a tengeren keresztül, hanem Franciaországban számos új angol kórházat rendeztet be. Ez az intézkedés természetesen a tengeralattjáró harc következménye.

Genf. Párisból jelentik: A szociáldemokrata-párt végrehajtó-bizottságának kisebbségben maradt mind a tizenegy tagja Stockholmba szándékoszik utazni.

Genf. A francia kormány azokat a békefejtegetéseket, amelyek eddig cenzurakötelesek voltak, szabaddá tette.

Stockholm. Holnapra várják Scheidemann megérkezését Stockholmba. Hír szerint a nemzetközi szociálista kongresszuson a skandináv kormányok is képviselve lesznek.

Zürich. Az Avanti jelenti, hogy az olasz kormány megengedte a szociáldemokrata pártnak, hogy május elsején a nagyobb ipari városokban tüntessenek a békekötés mellett, de háboruellenes táblákat, zászlófeliratokat nem szabad körülhordozni.

Köpenhága. Pétervárról jelentik, hogy Kerenszky igazságügyminiszter elrendelte a Billis per revízióját.

Pétervár. Papirhiány miatt több lap csak minden másodnap jelenik meg.

Pétervár. Kerenszky kijelentette, hogy a Peter Pál erőd annyira zsúfolt, hogy a cárt nem lehet oda szállítani.

amely óriási tetszést aratott. A szenzációs műsor a pompás mellékekkel kedden is vetítésre kerül. Szerdán új műsor megy. 3

— **Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a május elsei munkaszünet miatt esütőtűk reggel a szokott időben jelenik meg.**

— **Katonaszervek áthelyezése.** Aradon népszerűvé vált két katonai orvos áthelyezéséről értesülünk. Az egyik Sturdza Máriusz dr. ezredorvos, a járványkórház parancsnoka, a másik pedig Endrei Herman dr., a fogtechnikai laboratórium vezetője. Sturdza dr.-t a Debrecenben szervezett beteggyűjtő állomás parancsnokává nevezték ki, Endrei dr.-t pedig Lublinba helyezték át. Mindkét orvos távozását ószintén sajnálják úgy a polgári, mint a tiszti társaságokhan.

— **Burgonya kiosztás.** Felhívom az V., VI., VII., VIII. és IX. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy a burgonya utalvány kiváltása céljából szerdán délelőtt a közlélmzési hivatalban jelentkezzenek. Egy adag egy kilóban állapított meg és annak kereselybeni eladási ára 29 fillér. A cukor és egyéb élelmiszer igazolvány 6. számú szelvénye váltható be burgonyára a fenti kerületekhez tartozó kereskedők által. A közlélmzési hivatal vezetője.

— **Az M. F. T. R. közlése.** Nyári menetrend életbeieptetése Nagymaros és Visegrád között. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága közhírré teszi, hogy Nagymaros és Visegrád között folyó évi május hó 1-én az egyidejűleg kiadott nyári átkelési hajómenetrend lép életbe. Az átkelési gőzös a tenni naptól kezdve 1917. évi október hó 15-ig 15 perces időközökben közlekednek, ezenkívül minden Nagymaros—Visegrádra érkező és on-

Berlin. A német konzervatív párt elnöksége tegnap értekezletet tartott, amelyen egyhangulag állástfo lalt az ellen, hogy a kormány magatartására a szociádemokrata párt mindinkább erősödő befolyást gyakoroljon.

Berlin. Majdnem az összes politikai pártok és organumok napról napra nagyobb nyomást gyakorolnak, hogy Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár közléseket tegyen a német béke célokról. Azt hiszik, hogy a kancellár kénytelen lesz rövid időn belül egy ilyen nyilatkozatot tenni. Hír szerint már a legközelebbi beszédében meg fogja tenni a nyilatkozatot, de ez csak néhány hét múlva lesz, amikor a költségvetést harmadik olvasásban fogják tárgyalni.

Milano. A Corriere della Sera jelenti: Petain tábornokot a francia vezérkar főnökévé nevezték ki. Ezzel kapcsolatosan azt írja a lap, hogy ez a fontos fővezéri változás a parlamenti hadügyi bizottság befolyásának jele. A bizottság annak idején Maginot, mostani gyarmatügyi miniszter elnöklésével tartott üléseiben ki tudta kényszeríteni Joffre elmozdítását. A bizottság az utóbbi hetek katonai eseményeivel elégedetlen és elfogadta Polniez radikális szociálista képviselő amaz indítványát, hogy Nivelle generalisszimust Párisba rendeljék, hogy felelősségre vonják. A minisztertanács több ülésben foglalkozott Poincare elnök elnöklésével a katonai kudarcokkal.

nan induló vonathoz csatlakozik. — Közhírré teszi, hogy Budapest Dómos—Észtergom között a személyszállítással egybekötött teher (kofa) járatokat a már korábban kiadott menetrend szerint folyó évi május hó 1-én megnyit. — **A budapesti—eresi—szigetújfalusi hajójáratok menetrendjének módosítása.** Közhírré teszi, hogy a vegyeshajójáratok menetrendjét Budapest—Eresi—Szigetújfalú között f. évi május hó 1-től szeptember 30-ig az egyidejűleg kiadott menetrend szerint akként módosítja, hogy a gőzös Budapest Étvös-tértől délután 5 óra helyett este 7 órakor indul, míg a felfelé menet továbbra is változatlan marad.

— **A zemun—belgradi átkelési hajójáratok korlátozásának megszüntetése.** Közhírré teszi, hogy az eddig szünetelő, Zemunból—Belgrádba reggel 5 óra 30 perckor és este 8 óra 30 perckor, valamint a Belgrádból—Zemunba reggel 6 órakor és este 9 órakor esedékes átkelési hajójáratok f. évi május hó 1-től kezdődőleg újból fenntartatnak.

— **Ólósó csomag levélpapírok Kerpelnél.**

KÖZBÉRD-SÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **Verseny tárgyalás és árlejtés a városnál.** Arad város gazdasági szöke ma tartott ülésén verseny tárgyalás kiírását határozta el hatvanhat vagon szénre és nyolcvan vagon kocszra. A verseny tárgyalási határidő május 14-ike. Elhatározta a bizottság, hogy a cséplés díjere töle telhetőleg segít a gazdákon és Hebs Vilmos bizottsági tag indítványára kiadandotta, hogy osszerattja a gazdák szénszükségletét, és felrának az illetékes fórumokhoz, kérve a szükséges szén rendelkezésre bocsátását. A hivatal-

szolgák nyári ruházatának elkészítésére árlejtést ir ki a gazdasági szék, amelyeket a jövő hét hétfőjén tartanak meg.

Cipőjegyek lesznek.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Most rendezkedik be a Vilmos esászár-ut 43. számú ház második emeletén a Cipőközpont, mely első intézkedéseivel mindenesetre számot tarthat a népszerűsége: lefoglalta az olesó, békében készült cipőket. Ennek az elhatározásának zajos előzményei vannak. Mikor a kormány rendelete megjelent, mely a kereskedőknek a beszerzési áron felett csak 15 százalékos hasznot engedett, a cipők ára egyszerre leszállott, 30—50 koronaért árultak olyan cipőt, amelyeknek még néhány nap előtt 100—120 kor volt az ára. A cipőboltokat a publikum valóságos ostrom alá vette és a tömegeket sok helyen a rendőrségnek kellett távolitani. Egyik nagy cipőüzletet úgy megröngtették, hogy a nagy tolongásban a kereskedő elájult. Aruit néhány nap alatt szétkapkodták s mikor a kereskedő már nem tudta vevőit kiszolgálni, uri emberek és uri hölgyek erőszakkal behatoltak a lakásába is és ott követelték tőle, hogy adja elé az eldugott cipőket. A megröngtült kereskedőt kelleetlen helyzetéből a rendőrség szabadította meg.

Ezeknek az állapotoknak vetett végett a Cipőközpont, melynek szándékairól László Pál miniszteri tanácsos, a központ most kinevezett elnöke ezeket mondta munkatársainknak:

— A cipőközpontnak az a hivatása, hogy a fenyegető cipőválságon enyhítsen és igazságosan ossza szét. Az volt az első intézkedése, hogy betiltotta a háboru előtt készült jó és olesó cipők rohamos elárúsítását, aminek következése az lett volna, hogy némelyek öt-hat pár is vásárolnak, másoknak pedig egy párt sem jut. Azt akarjuk, hogy elsősorban a fix tizetésből élő kishivatalnokok, a X. és XI. osztályban levő köztisztviselők, a napi-dijasok, hivatalszolgák, munkások, jussanak a jó és olesó cipőkhöz. Most írjuk össze a cipőkészleteket s azt hiszem, legalább még nyolcezer pár ilyen háboru előtt készült cipőt találunk a fővárosi kereskedők üzleteiben és raktáraiban. Ha a cipőközpont kiküldöttjei befejezték az összeírást, utalványokat adunk ki, amikkel ezeket az olesó cipőket lehet vásárolhatni. A cipőközpont minden nyereszkesedési célszót elhárít magától és csak a költségeinket akarjuk jövedelmünkéből fedezni. Nagymértékben korlátozni fogjuk a luxuscipők gyártását s megállapítjuk, melyek azok a cipőajták, amire legnagyobb szükség van s ezeket gyártatjuk. Lépeket teszünk, hogy újra kapjunk Németországban cipőt és hogy az iparosok és gyárosok rendelkezésére elegendő és jó nyersanyag álljon.

Az „ARADI KÖZLÖNY“

mar a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és dohánytüzésben. Egyes szám ára 12 fillér.

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

A mozik városítása.

A Pesti Hírlap írja: A mozgósínházak körében élénk megbeszélés tárgyán szolgul egy Aradról jött hír. Eszerint a városi adóki-gondoló bizottság azt eszelte ki, hogy több százalékos adót kell kiróni a mozgósínházakra... Most már az aradi mozgósínházak a korábbi 10 százalékos vigalmi adó al 20 százalékot fizetnének. Usak: De fölmerült az aradi illetékeseknél az a terv is, hogy egy városi mozgósínházat kell letcsíteni. V.gyis nem elég Arad városának, hogy 10 százalékos erejéig minden rizikó nélkül mozogy kompanistája az aradi moziknak, fel akar-e részesedést emenni és még hozzá konkrétan is szólni a mozik nyasába. Különös, hogy város — mint erkölcsi te-tünet — ilyen esz-öz-ökkel próbáljon több jövedelemhez jutni.

Az a mozgósínházak körében emiatt nyugtalanság lett, az progresszan fejlődő

ki az Országos magyar mozgófényképipari egyesület elnökének, Ungerleider Mór felfogásában. Szerinte erkölcsi, ipari és művészi szempontból egyaránt lehetetlen az aradi terv.

— Erkölcsi szempontból — ugymond — azért, mert husz százalékkal és a konkurenciával megnyomorított mozikat arra kényszeríti, hogy üzemüket átadják a városnak. Ha pedig ez — a mozik városítása — megtörténik, — amintbogy szükségszerűen bekövetkezik — akkor ipari szempontból válik végzetessé. A városnak kezében lévén ugyanis minden mozi a kölcsöndíjakat igyekszik minél alacsonyabbra szabni; szóval az egészséges konkurencia híján a közönség selejtes filmeket fog kapni. És mert az aradi terv — amennyiben valóra válna biztosan utánzókra talál a többi városok sorában — a mozgyáros lassanként arra a meggyőződésre kénytelen jutni, hogy hiszen neki jobb, drágább minőségű filmre szüksége nincsen, kár lenne tehát temérdek befektetést igénylő művészi filmeket kiszíteni. Így aztán lassanként elsikkadnak a filmekből a művészi elem. Végeredményében elposványosítaná a gyönyörűen fejlődő kinematografiát; csak azért, mert a város mindenáron, — erkölcsi mivoltának brachiummal való megtagadása árán is — üzletet akar csinálni. Arról nem is szólva, hogy végeredményében nem is csinálna, amennyiben a város a mozik élére a maga protegáltjait, hozzá nem értő elemeket állítana, úgy hogy a közönség mihamarabb egészen elszoknék a mozitól.

* A nagy végzet. (Mária Carmi-kép az Urániában.) A nagy végzet című egész különös érdekességekben gazdag slágerdráma, Má-

ria Carmi egyéniségét jelenti. Egy szokottanul finom lelkületű nőt játszik benne a nagy művész és így tényleg alkalmá nyílik rá, hogy a maga teljességében önmagát adhassa. Realisztikus játékából nem egy ember egyéni tragikumá sugárzik ki, hanem az a nő, akit Mária Carmi csodálatos művészetével ebben a páratlan igazi képekben élénk állít, egy egész társadalmi réteg hőös sorsát osztja és siratja. A nagy végzet, mely a művésznek borús realiztikumából a néző elé világlik a világok kikevélhetetlen élettársává lesznek érzéseikkel és látásukkal az átlag felé emelkednek. Ezért ez a megrázó igazsággal ható slágerdráma egy fontos életprobléma táplálójává lesz, amely nemcsak pillanatnyilag hat a fantáziára, hanem az új levetések új gondolatok egész sorainak kuttervasául szolgál. — „A halálcsengő” magyar filmszenzáció, legközelebb az Urániában.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Arad, 1917. évi május hó 1-én, kedden:

A) Sztauber Csárdáskirályné. B) Földi

Operett.

Kezdete 7 órakor.

A székelyesert tétel:

Rudnyánszky Endre társulatában
Stauber József.

ARADI KOZLONY

1917. évi május hó 1-től új előfizetést nyitunk az „Aradi Közlöny”-re.

Előfizetési árak

helyben és vidéken:

Egész évre 36 K.
Fél évre 18 „
Negyed évre 9 kor.
Egy hóra 3 „

Tessék mutatványszámot kérni.

Timsó,

la. majunga hárs és
szőlőkötöző papir-
fonal

2781

k a p h a t ó

Messzer Ármin, Pankota.

Archámlasztás!

A kozmetika legújabb vívmánya. Egy berlini tanár találmánya. Felfilmulja az összes bőrhámlasztó szereket. Az eljárás egy fél óra alatt kész. Teljesen ártalmatlanul és fájdalom nélkül választja el a felső bőrréteget az alsótól. Gyönyörű arcot eredményez, meglepően üdév teszi az arcot, ezáltal feltűnően fiatalít. Eszközöm kozmetikus arcpolio intézetemben ideiglenesen Batthyány utca 10. szám alatt.

Bartháné, szakképzett kozmetikus

Viszonteladók figyelmébe!

Chocoládé, ocaó, Chocoládé-
bonbonok és onkorka áruk
lorakata: 451

Gábor Miklós

Arad,

Andrássy-tér 18. Salacz-u. sarok.

Helyi és vidéki telefon: 10-59.

HÁZ

adás-vételeket és ezekre
amortizációs kölcsönöket köz-
vetít. Több kisebb és nagyobb
bérházat jutányos áron vé-
telre ajánl

Szücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca 10. 2473

Magyar királyi földmivvelésügyi Miniszter.

Hirdetmény.

A mezőhegyesi magyar királyi állami ménesbirtok tenyészetéből származó:

- 20 drb különböző koru kisorolt magyar fajta befolyatott tehén,
- 25 „ 3 éves magyar fajta befolyatott üsző,
- 40 „ 1 és fél éves simmenthali fajta tenyészbika,
- 34 „ 2 és fél éves simmenthali fajta befolyatott üsző és
- 26 „ 2 és fél éves bonyhád vidéki befolyatott üsző

Mezőhegyesen (Csanád vármegye, vasut, posta és távirat állomás)

1917. évi május hó 15-ikén délelőtt fél 10 órakor kezdődő nyilvános szóbeli árverésen közpénzfizetés mellett el fog adatni.

Az eladásra kerülő tenyész szarvasmarhák származását és leírását feltüntető kimutatást a mezőhegyesi m. kir., ménesbirtok igazgatósága az érdeklődőknek megküldi.

Az árverésre érkezőket az árverés napján Mezőhegyes állomásnál uradalmi kocsi várja.

Kelt Budapest, 1917. évi április hó.

2782

M. kir. földmivvelésügyi Miniszter.

FOG. MOHR JEANNETTA

Vizsg. fogtechnikusné

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő fogászati műtermet nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegségeimet, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás után.) Aranyhídak, aranykoronák, mindenmódi kauscsok fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcelán és cement tömések (plombák), mérsékelt díjazás mellett készíttetnek. Bécsben partfogásait kérve tisztelettel Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusné. Rendelő órák: d. a. 8-12-ig, é. a. 2-7-ig. Vidékiek 24 óra belüli kielégítetnek.

Alvácza Kénes Hőgyógyfürdő

Arad- és Hunyadmegye határán

megnyilt.

A fürdő 18—38°C hőmérsékletű természetes kénes és szénasavas hevízei

csodás eredménnyel gyógyítanak: csúzt, köszvény, reumát, ischiast, csontszut, lobo-sodást, bénulást és különböző női bajokat.

A nagy árnyas parkban épült pavilonokban tiszta, száraz szobák kaphatók, melyek ára havi 40—60 korona között váltakozik.

Állandó fürdőorvos. Meleg uszoda. Tennisz és tekepályák. Gyönyörű kiránduló helyek. Kitűnő, ózondus levegő.

Közvetlen vasuti állomás. Posta. Sebesült, vagy beteg katonáknak a szoba- és fürdőárából 30% kedvezmény. Prospektussal és egyéb felvilágosítással készséggel szolgál:

2479

BERKOVITS, fürdőtulajdonos.

Lucernamag

kiseb és nagyobb mennyiségben

kapható

2093

Pollák Arnold
szállítónál

Arad, Petőfi-utca 1. szám.

Gépolajok,

Hengerolaj,

Kocsikenőcs,

Rézgálic,

Raffia hánccs,

Keményítő,

Takarmányrépa mag

állandó nagy raktár

Hubert József

Arad.

Cognac:

Keglevich,
Dékány, Marty,
Adriatica gyártmány,

valamint likőr és rum, palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben 2056

Welszberger Sámuel
átodánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár

Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

Írógép szalagok

az összes rendszerű írógépekhez, kitűnő minőségben, egyenként és tucatanként legolcsóbban kaphatók

Bodnár József

írógép szaküzletében

Arad, Salacz-utca 3. szám.

Szakszerű javítóműhely.

Telefon 11-41. 2585

Ház. adások,

valamint kisebb és nagyobb birtokok eladását, parcellázását közvetíteni vállalkoz. Az ország minden részében előjegyezve kis- és nagybirtokok. Aradon magán- és bérházak. Ajánlatokat, megbízásokat kér

Halmi József

adásvételi közvetítő iroda.

Lakas: Deák Ferenc-u. 5.

Telefon 726. 2309

Drogeriák

és gyógyszerárak
figyelmébe.

Azonnali szállításra megrendelhetők az alant jegyzett

gyógycukorka áruk:

Salmiak,	Manthomal,
Cocok Moira,	Mentholi drogé,
Senegai,	Eibischleig,
Seccession Salmiak,	Mundperlen,
Anis Lakritz,	Utifü, Pemetalfü.

Csemege kereskedők figyelmébe.

Staniolos vegyes Dessertek $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$

$\frac{1}{2}$ kilós diszkartonban.

Vegyes Bogyó-Dessertek fadobozokban ala Gerbaud pakolással,

$\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ kilós csomagolás.

Diszkosár $\frac{1}{4}$ kilós vegyes Dessertek. 2509

Bogyó Mór József

Budapest, VI., Kertész-utca 50. szám.

Telefon 14-74.

Világosi Cognacgyár Részvénytársaság Világos.

Meghívó

a Világosi Cognacgyár Részvénytársaság

1917. évi május hó 15-én, déli 12 órakor Budapesten, a Magyar Forgalmibank r.-t. üléstermében (V., Dorottya-u. 6.) tartandó

XXIII. évi rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadás előterjesztése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1916. üzletév és zárszámadások tárgyában.
3. Határozathozatal az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadások és az igazgatóság és a felügyelőbizottság ezek iránt előterjesztett javaslata tárgyában.
4. Határozathozatal az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény tárgyában.
5. A felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Azon t. részvényesek, akik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, miszerint alapszabályaink értelmében részvényeiket a társaság pénztáránál Világoson, vagy a Magyar Forgalmibank r.-t. pénztáránál Budapesten letétbe helyezni sziveskedjenek. Az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadások a társaság üzleti helyiségeiben Világoson a társaság részvényesei által bármikor megtekinthetők.

Világoson, 1917. május hó 1-én.

2805

Az igazgatóság.

Magyar-Francia Cognacgyár, R. Marty és Társai R. T., Világos.

Meghívó

a Magyar-Francia Cognacgyár,
R. Marty és Társai Részvénytársaság

1917. évi május hó 15-én délelőtt 11 órakor Budapesten, a Magyar Forgalmibank r.-t. (Dorottya-utca 6. szám) üléstermében tartandó

XII. évi rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadás előterjesztése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1916. üzletév és zárszámadások tárgyában.
3. Határozathozatal az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadások és az igazgatóság és a felügyelő-bizottság ezek iránt előterjesztett javaslata tárgyában.
4. Határozathozatal az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény tárgyában.
5. Igazgatósági tagok választása.
6. A felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása.
7. Esetleges indítványok.

Azon t. részvényesek, akik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, miszerint az alapszabályok értelmében részvényeiket a társaság pénztáránál Világoson, vagy a Magyar Forgalmibank r.-t. pénztáránál Budapesten, letétbe helyezni sziveskedjenek. — Az 1916. üzletévre vonatkozó zárszámadások a társaság üzleti helyiségeiben Világoson a társaság részvényesei által bármikor megtekinthetők.

Világoson, 1917. május hó 1-én.

2805

Az igazgatóság.

Szakértelem nélkül nincs kellő termés!

A szőlősgazdák nagyrésze évek óta azért szüretel oly keveset, mert szőlőt megfelelő gondozásban nem részesíti és borát helytelenül kezeli. — Minden, a szőlő- és borgazdaság körébe tartozó munkára megtanít a

„Borászati Lapok“

szerkesztőség és kiadóhivatal 2236

Budapest, IX., Utó-ut 25., Köztelek,
mely vasárnapként jelenik meg.

Mutatványszámot kívánatra három héten át küld.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoltjuk. Minden szó hirdetéséi ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni. A legkisebb hirdetés ára 1 korona. Az apróhirdetéseket előré kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.

Apró hirdetések:

Levelezés.

Bátor asszony. Mindkét levelét megkaptam - minden úgy lesz, ahogy parancsolja. 2769

"Abránd." Vegye át levelét és sürgősen feleljen. Kézcsák. 2785

Uraknak Szépnek mondott özvegy asszonyka gélans uriember tisztességes barátságára vágyik. Leveléket a kiadóhivatalba "Szerper" jellegre, lapban jelezve. 2788

Oktatás.

Kerek. szakoktatás. (4 havi magántanfolyam felnőttek részére.) Könyvelés, gép- és gyorsírás, levelezés, számtan. Nappali és esti tanfolyam. Díjtalan állásközvetítés. Beltrikozások a nyári tanfolyamra Lázár Vilmos-utca 2. szám. 2812

Alkalmazást keres.

Cseplés és számtan. fűtő, állást keres azonnali belépésre. Cim Lengyel József, Zsófia-u. 5. 2770

Megbízható középkorú nő ur házhoz 1-2 gyermek mellé ajánkozik. Cim a kiadóban. 2785

Ügyes szobaleány nri házhoz ajánkosik. Varjassy Lajos-utca 23. 2786

Kárpitos munkákat legjobban és legolcsóbban készít: Lük Jakab kárpitos, Hal-tér 13. Kivánatra vidékre is megyek. Mindennemű használt és régi butorok tisztítás gyanánt átvételnek. 2814

Alkalmazást nyer.

Bejárónő fiatalabb koru, jó fizetéssel felvétetik, jelentkezni lehet a vároa vezető hid elött földszintes villában, délután 5 és 6 óra között. 2811

Irodai gyakorlati bíró elárusító nagyobb üzletben állandó alkalmazást nyer. Ajánlatok "Állando" jellegű a kiadóba küldendek. 2748

Nyomdász-tanulónak felvétetik két fiu, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Keresek 2 személy részére, augusztus hó 1-ére egy három szoba, vagy két szoba és nagy előszobából álló lakást. Ajánlatot kérek "Tisztviselő" jellegre a kiadóba. 2809

2 szobás lakást keresek augusztus 1-re, lehetőleg a belvárosban. Cimeket a kiadóhivatalba kérek. 26-2

Kiadó lakás.

Háztulajdonosok h. figyelmébe! A házbérnyerő alkalmas lakások bejelentését díjtalanul elfogadja a Lakásnyilvántartási iroda, Deák Ferenc-utca 8. Díjazás csak bérbeadás esetén. 1961

Kiadó. két elegánsan burorozott, különbejáratu utcai szoba, villanyvilágítással és fürdőszoba használattal. Cim a kiadóban. 2645

Gyerekek a piactéri villamos megálló közelében egy nri lakás, 4 szoba, tágas mellékhelyiség, erkély azonnalra eladó kiadó Pásztortelepen. 2808

Gyógyászat.

Ruh és vizeketegeés elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyászterben. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 3 korona 50 fillér. 6171

Hehs Vasas ebizbora. Szívem szor vérszegénység, sápkér, szédülés, a vérszegénység eredő idegbajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, léz, általános gyengeség ellen. Fératim vízfűző és vőjavító. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2788

Ingatlan.

Magánház, a Wesselényi-utca közepén, eladó. Cim a kiadóban. 2784

Erdő Gyerekek az Urtelep hegyen, villanyos központi megállótól 8 percre, 4 katasztr. termő szőlő, továbbá ugyanazon hegyen kissé távolabb 1 kishold termő szőlő Aradköviben, az 5-ös megállóhoz igen közel, 3 kishold területű termő szőlő. Gyerekek, a piactér közelében, egy modern urház telekkel. Értekezni Gyerekek Hunyady László református lelkészénél. 2754

Erdő az arad-temesvár-bókat vasútvonalon fekvő 250-300 hold szántóföld 250 dézi, 50 hold tavaszi vetéssel, tanyaépülettel, min denféle gazda-ági eszközökkel 16 ló, 30 szarvasmarhával együtt. Bővebbet Mörice, Szeged Szent István-tér. 2752

Vétel és eladás.

Vessék pénz-üsdngőt bármilyet használtat de nem töröttet) 30 fillértért dróbját, vidékről utóvétél minden bejelentés nélkül Krausz Henriknek. Arad, Borsai-tér 5. sz. 2678

Dobányapajta deszka oldalalú, 18 szakaszos, teljes felszereléssel (szergia fák, kokák, zsineg) valamint kerész házak épületei, a tői és ablakai eladók. Cim a kiadóhivatalban. 2807

Megvételre keresek egy jókarban levő háztartási jégzekrenit. Altman Ede, Wesselényi-utca 48. szám. 2513

"Érdekes Utaság" 1916-os teljes évfolyam, 5 sor szép koral gyöny. szines himző pamut, f. her száda ruha, himzett blúz wafferoznak való ny posztó és csátó, leánygyermek ruha és kabát eladó. Erzsebet-körut 18., I. em., ajtó 6. (az Ipartestület melletti sarok.) 2810

Zenemű ujdonságok állandóan nagy választékban kaphatók Deák Béla könyvkereskedésében, Forray-utca. Telefon 902. sz. 781

Magánjáró cseplőgarnitúra 8-as, az összes szíjakkal, jókarban, eladó Szőke Jenőnél, Simonyfalván. 2545

Postatátrak szegezettelendű és minden más méretű ládákat helyben szegeve is, jutányosan a J Braun Adolt árdagyára, Arad-Ujmiké-aka. 2505

Tégia jéminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos árban kapható "Hírszek" iroda, telefon 1097., vagy Lázár iroda, Haeszti-ger u. 5., telefon 747. 2781

Boroshordók, tíz darab, 8400 liter tartalommal, 4 ere ek, tizta, jókarban, uzleleloeziatás miatt eladók. Kaufmann Dávid, Törökkanizsa. 2709

Egy kereszmbereendezés eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2789

Rövid szögona, teljesen jókarban, eladó. Kohn, Szabadságtér 11., II. em. délelött 8-12-ig. 2.87

Raffia, Perceid Permetesők, képerozók még kaphatók Kovács Soma és Társánál. 2746

Gépjárművek hengeresek, gépkocsi, kocsikenő kiváló minőségben készleten Kovács Soma és Társa Arad. 2747

Moz 150 kgr. eladó. Ugyanott egy rövid zongora megvételre kerestetik. Goldis Demeter, Szászkapanya. 2707

Nyerges ló, vízer önkéntes iskolában belovagolva, eladó. Karolina-u. 8. 2759

Használt ólom megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Egy még használt egyenáramú 3/4 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Különféle.

A drága vanília! teljesen pótolja a pompás zamatu Vanílión, egy zacskó ára 14 fillér. Cukrászoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Kiadó. József főherceg-ut. 22. sz. alatt 2 utcai és 2 udvari szobából álló helyiség irodának f. év május hó 1-től kiadó. Bővebbet az Aradi és csanádi egyesült vasutak Magánüzemének központi felügyő üsegenél. 1868

Apróhirdetések az "Aradi Közlöny" részére felvételnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az "Aradi Közlöny."

- Faszeg, Sárkefe, Fényesítőkefe, Kenőkefe, Lókefe, Mázolóecset, Fénymáz, Bőrszir, Piperszappan, Gyertya, Szivarkapapir, Hüvely, Pirol és Szidol fentisztító, Talpvédő, Cipőkrém, Papíráru, Ostor, Bakkancsszlij, Hunya cipő, Kékitő és az összes rövidáru cikkekben

állandó nagy raktár 2191

Fleiszig és Hirschfeld

rövidáru nagykereskedők Arad, Boros Beni-tér 7. sz.

AKI

házat, vagy földbirtokot venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal

Lustbader Adolf

ingatlanforgalmi irodájához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb házak, birtokok előjegyzésben vannak. Megbízásokat ingatlanok eladására és vételére elfogadok.

Telefon 961. szám.

Teljes ovoda felszerelés eladó. Ugyanott alapos zongora oktatás kezdők és haladók részére. Cim a kiadóban. 2491

Az "Aradi Kereskedők Köre" helyeszközlő osztálya

azonnali belépésre keres: aradi előrendű cég részére mérlegképes könyvelőt ill. könyvelőnőt, valamint továbbá gyakorlati gyors-és gépíró beosztást.

Ajánlatok: több hadmentes vegyes szakmabeli segédet. Ajánlatok fenti címre káldendek Csak válaszbélyeggel ellátott levelekre váaszunk.

Az Aradi Kereskedők Köre helyeszközlő osztály igazgatósága. 2801

- Málna szörp, Rum, Likőr, Pálinka, Északi cirk.

Megrendelhető visszontelarusítók részére 2021

Erdényi Tivadar

kereskedelmi ügynökségénél Arad, Deák Ferenc-utca 39. Telefon 11-48.

300 darab

talpasi uradalmi mangolica faj prima

malac eladó.

Felérés is megvehető. Értekezni lehet Bienenstock Lipót-nál, Csermon. Telefon 9. 2790

Földbirtokosoknak 35 évre 7% annuitas teljes árfolyam, 50 évre 6% annuitas teljes árfolyam, 50 évre 6-8% annuitas 99% árfolyam, 63 évre 4-8% annuitas 95% árfolyam, 65 évre 5-8% annuitas 90% árfolyam mellett, továbbá aradi és békéscsabai házakra 50 évre 6% annuitas 98% árfolyam mellett törlesztéses kölcsönöket folyosított s parcellázásokat vállal a Budapesti Kölcsonközvetítő és Parcellázó Roszvenytársaság Budapest, VIII., Kenyérmező-u. 6. Aradi megbízottunk: Bonyhádi József ur, Kapa-u. 47., d. u. 2-4-ig. 781